

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Het tweede Internationaal Colloquium over het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens

In samenwerking met de Raad van Europa heeft de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de universiteit te Wenen in oktober 1966 een congres ingericht waarop voor de tweede maal - het eerste colloquium had te Straatsburg plaats in 1960 - het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens door een schaar van eminente juristen aan een diepgaand academisch onderzoek werd onderworpen.

De handelingen van het Congres zullen volledig verschijnen. Gezien de normale en trouwens gebruikelijke vertraging van dergelijke onderneming, is het wel nuttig nu reeds de voornaamste naar voren gebrachte standpunten samen te vatten.

Alhoewel de talrijke 'schriftelijke mededelingen' en de na elk verslag gevoerde debatten hier buiten beschouwing moeten blijven, menen we toch te mogen zeggen dat het onderhavige overzicht een vrij volledig beeld ophangt van de huidige omtrent het Verdrag bestaande problematiek. Om die reden mag het Weense colloquium in ons land, dat het Verdrag heeft bekrachtigd, en waarin het kracht van wet heeft, niet onopgemerkt voorbijgaan (1).

* * *

Het eerste voorgebrachte verslag was dat van de Deense hoogleraar *Sörensen* over de *Verplichtingen van de verdragsstaten op intern vlak* waarin hij allereerst een onderzoek instelde naar de meest geschikte juridische techniek om internationale juridische normen in het interne recht ingang te doen vinden. Na herinnerd te hebben aan het bekende algemene principe dat op elke verdragsstaat de verplichting rust om zijn wetgeving in overeenstemming te brengen met de inhoud van de door hem bekrachtigde verdragen, vraagt hij zich af of het volkenrecht ook speciale regels voorschrijft over de manier waarop dit moet gebeuren. De voornaamste mogelijkheden zijn:

1. *Omzetting van het verdrag in een wettekst (transformatie)*. Hier gaat men uit van de opvatting dat de internationale norm (die zich tot staten richt) uit formeel oogpunt los staat van de nationale norm (die

zich tot partikulieren richt). Voorbeelden: Groot-Brittannië, Ierland, de Scandinavische landen.

2. *Rechtstreekse toepassing van het verdrag op intern vlak (algemene transformatie)*. Het geldig tot stand gekomen verdrag maakt dus voor zover mogelijk deel uit van het nationale recht. Gewoonlijk is echter toch de publicatie van het verdrag vereist om het in de nationale sfeer rechtskracht te verlenen (Oostenrijk, Frankrijk, Nederland), maar hierop vormen de Verenigde Staten een belangrijke uitzondering. Daarenboven zijn er grote verschillen wat de plaats van de verdragstekst in de hiërarchie der interne rechtsnormen betreft: het verdrag kan meer (Nederland), dezelfde (Oostenrijk) en minder waarde (Duitsland) hebben dan de grondwet.

3. *Internationale (door bekrachtiging) en nationale werking (door een wet) berusten op speciale wetgeving (speciale transformatie)*. Het verdrag wordt dan zonder wijziging in het interne recht opgenomen uit kracht van de wet (België, Griekenland, Italië, Zwitserland).

Uit deze verscheidenheid van methoden vloeit al dadelijk voort dat er geen internationale gewoonterechtsregel bestaat op grond waarvan de staten bepaalde methoden moeten gebruiken om de verdragsinhoud in de nationale sfeer ingang te doen vinden. Niets belet echter de verdragsluitende partijen in het verdrag zelf een clause op te nemen waarbij ze zich verbinden de verdragstekst zelf zonder wijziging op nationaal vlak over te nemen en hem een bepaalde plaats op de waardeschaal der juridische normen toe te wijzen. In dit verband verwijst *Sörensen* naar de duidelijk waarneembare tendens om het Europees gemeenschapsrecht (dat het recht der Europese verdragen alsmede het geheel der door de Europese organen uitgevaardigde secundaire regelen omvat) als ingeschakeld in het nationale recht te beschouwen en om dit recht grotere rechtskracht dan de nationale wetten te verlenen. Wat het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens betreft, zijn de meningen echter verdeeld. Sommigen stellen bepaalde beschikkingen van het verdrag (art. 1 en 13) alsmede de voorbereidende werken het opnemen van de verdragstekst in het interne recht opleggen

(Golsong). Deze opvatting wordt echter bestreden (Vasak): ze berust volgens Sörensen op 'dubbelzinnige teksten' en vindt geen steun in de praktijk.

Wanneer de Deense professor de vraag stelt of de aard van de verdragsbepalingen hun draagwijdte op intern vlak kan bepalen, belanden we op het terrein van het 'zelfwerkend' karakter der verdragen. Een verdragsbepaling heeft dit karakter wanneer ze aldus is opgesteld dat zij zich niet alleen tot de verdragsstaten richt maar ook, zonder tekstwijziging, tot de subjecten van het interne recht, en zij zich daardoor tot directe toepassing door nationale rechtbanken leent. De vraag rijst niet naar aanleiding van *alle* verdragen: niet b.v. voor verdragen tot beslechting van internationale geschillen (deze vallen buiten de nationale rechtssfeer) of b.v. voor verdragen over de eenmaking van statistische methoden (deze betreffen alleen de interne administratieve organisatie), maar wel b.v. voor handelsverdragen (die de betrekkingen tussen het gezag en de particulieren regelen) of b.v. voor verdragen tot eenmaking van het privaatrecht (betrekkingen tussen particulieren onderling).

Wat het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens betreft, onderscheidt Prof. Sörensen vijf verschillende soorten van bepalingen:

Eerste type: de verbintenis iets niet te doen. V.b.: "niemand mag worden onderworpen aan folteringen" (art. 3). Dergelijke verbodsbepalingen vergen geen nadere wetgeving en hebben uit de aard der zaak directe gevolgen op nationaal vlak.

Tweede type: de verbintenis iets te doen. Hier zal de mogelijkheid tot directe toepassing uit de tekst moeten blijken.

Self-executie is art. 5, al. 2: «iedere gearresteerde moet... op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie». Niet-self-executing is art. 3 van het Aanvullend protocol: «de partijen verbinden zich om... verkiezingen te houden...»

Derde type: de toestemming iets te doen. Gewoonlijk wordt voorzien dat het optreden van de staat dat het Verdrag toestaat, moet berusten op een wet: «geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de eerbiediging van het privéleven dan voor zover bij de wet is voorzien...» (art. 8, 2).

Vierde type: toewijzing van rechtsmacht. V.b.: elke arrestatie of gevangenhouding valt onder het toezicht van de rechterlijke macht, (art. 5, al. 3-4). Deze bepaling is niet voldoende om een bepaalde rechtbank met rechtsmacht te bekleden. Uit het artikel kan echter wel voortvloeien dat een niet-rechterlijke instantie onbevoegd zou zijn.

Vijfde type: procedureregeling. V.b.: art. 6 over de regelen der procesvoering. Is de formulering van deze regelen scherp, dan is de tekst direct toepasselijk, is ze vaag - wat houdt b.v. een «eerlijke behandeling van iemands zaak in? - dan is nadere wetgeving nodig.

Al deze mogelijkheden leiden tot het besluit dat de vraag of een verdragsbepaling al of niet self-executing is, moeilijk te beantwoorden is: dit hangt af van de redactie van de tekst én van de aard van het interne recht waarin zij doordringt.

Welke zijn nu de verplichtingen van de verdragsstaten wat de uitlegging van het Verdrag door hun nationale rechtbanken betreft? Het is regel dat die staten zich niet mogen beroepen op de nationale rechtspraak om zich aan hun verdragsplichten te onttrekken. Er is echter geen procedure voorzien om een eenvoudige interpretatie door de nationale rechtbanken der verdragsstaten te bekomen: een nationale rechterlijke

instantie is niet gehouden zich tot het Hof voor de Rechten van de Mens te wenden om bij wijze van prejudiciële beslissing een uitspraak te doen over de uitlegging van het Verdrag. Zelfs indien het tot een uitspraak door het Hof komt, heeft deze uitspraak geen «formele voorrang op definitieve interne uitspraken» (art. 50). Tot slot somt de verslaggever de verplichtingen op die uit de erkenning van de rechtsmacht der controle-organen (Commissie en Hof) voortvloeien: de uitoefening van het klachtrecht mag niet worden belemmerd (art. 25, al. 1), faciliteiten moeten worden verleend als wordt overgegaan tot een enquête (art. 28, a).

De bekende Weense Professor Verdross sneed als tweede spreker het volgende onderwerp aan: *Plaats van de Conventie tot bescherming van de rechten van de mens in de hiërarchie der rechtsorde*. Zijn uiteenzetting begint met enkele rechtstheoretische beschouwingen. De dualistische opvatting van het volkenrecht (volkenrecht en nationaal recht zijn twee onafhankelijke rechtsorden) is thans verouderd, alsmede de monistische theorie (volkenrecht en staatsrecht maken deel uit van één enkel rechtssysteem) die het primaat van het staatsrecht aanvaardt.

In de hedendaagse monistische theorie die van het primaat van het volkenrecht uitgaat, zijn er twee schakeringen. Men kan stellen dat alle nationale wetten die in strijd zijn met het volkenrecht, nietig zijn (radikaler Monismus). Verdross is echter voorstander van een meer genuanceerde opvatting (gemässiger Monismus): het volkenrecht erkent het bestaan van een rechtssfeer die binnen de uitsluitende bevoegdheid van de staten valt. Daarbuiten zijn de staten aan het volkenrecht ondergeschikt. Dit volkenrecht dringt niet op een directe manier door: de manier waarop dit gebeurt laat het volkenrecht aan de staten zelf over, waarbij nog moet worden opgemerkt dat bepaalde verdragsregels nadere wetgeving zullen behoeven, nl. wanneer ze niet self-executing zijn.

Wanneer art. 13 van het Verdrag stelt dat degene die in zijn rechten en vrijheden werd gekrenkt, recht heeft op 'daadwerkelijke rechtshulp', dan houdt dit volgens Verdross voor de verdragsstaten de verplichting in om de beschermde rechten op zo'n manier in het nationale recht op te nemen dat ze direct toepasselijk zijn. Uit het primaat van het volkenrecht leidt hij af dat het Verdrag zich verheft boven de nationale rechtsorde, dat bijgevolg de Partijen hun recht met het Verdrag in overeenstemming moeten brengen en dat de Europese controle-organen (Commissie en Hof) het Verdrag moeten toepassen zonder rekening te houden met de omstandigheid dat de aangeklaagde staat de verdragsregels al of niet in zijn rechtsorde heeft opgenomen. De voorrang van het Verdrag is weliswaar onbetwistbaar, maar de effectiviteit (Grad der Wirksamkeit) van die voorrang is afhankelijk van het al of niet aanvaarden van de bevoegdheid van de controle-organen door de verdragsstaten. De verplichting van de verdragsstaten om hun nationaal recht in overeenstemming te brengen met het Verdrag berust niet alleen op één der voornaamste principes van het volkenrecht, maar ook op het Verdrag zelf (art. 57 en 13). Deze aanpassing is niet zo eenvoudig: alleen de Franse en de met de Franse niet steeds overeenstemmende Engelse tekst zijn authentiek, waardoor de vraag rijst welke tekst in de landstaal dient vertaald; ook zijn de in het Verdrag bepaalde mensenrechten vaak reeds in het nationale recht omschreven, waardoor de vraag van de verhouding tussen beide normengroepen rijst, vooral daar art. 60 voorschrijft dat geen bepaling van het Verdrag zal worden uitgelegd als beperkingen op te leggen of in-

breuk te maken op reeds verzekerde rechten. De inpassing van het Verdrag in het nationale recht zal slechts volledig gewaarborgd zijn indien de overgenomen normen slechts bij verdragswijziging kunnen worden veranderd. In de praktijk echter bekleden deze normen een verschillende plaats in de hiërarchie der nationale rechtsorde: soms hebben ze een grondwettelijke, soms een louter wettelijke waarde. Tenslotte bestaat het gevaar dat, indien een Partij de bevoegdheid van Commissie en Hof niet erkent, er een kloof zal ontstaan tussen de Europese en de nationale rechtspraak waardoor het doel van het Verdrag, nl. het verwezenlijken van een gemeenschappelijk Europees mensenrechtssysteem, vrijdeld wordt.

De Italiaanse hoogleraar *Capotorti* behandelde de *Conflicten tussen het Verdrag en andere internationale overeenkomsten die in het interne recht kunnen rijzen*. Het is nl. mogelijk dat het Verdrag met andere vroeger of later gesloten verdragen in strijd zou komen te zijn, waarbij daarenboven rekening moet gehouden worden met het feit dat de kring der partijen bij een nieuw verdrag al of niet kan samenvallen met die van een ouder verdrag en dat door het Verdrag gebonden staten ook overeenkomsten kunnen sluiten met derden. Dit alles geeft aanleiding tot bekende moeilijkheden (waarover geen eensgezindheid heerst) in de leer der verdragen, een probleem waarvoor de International Law Commission van de Verenigde Naties reeds een oplossing heeft gezocht (Rapport ILC, 15de zitting, 1963). Zoals gebruikelijk bij collectieve verdragen bevat ook het Verdrag speciale voorzieningen t.a.v. deze problemen. Volgens art. 17 worden vroegere verdragen die de gewaarborgde rechten zouden kunnen vernietigen of beperken door het Verdrag ter zijde gesteld en zijn nieuwe verdragen die dit beogen onrechtmatig. Volgens art. 60 mogen oude of nieuwe door de verdragsstaten gesloten verdragen de verzekerde rechten noch beperken noch vernietigen. Al deze beschouwingen kunnen praktische betekenis verkrijgen: in het kader van de Verenigde Naties worden twee Universele Conventies tot bescherming van de rechten van de mens voorbereid, de Raad van Europa werkt aanvullende protocollen bij het Verdrag uit (die uiteraard geen met het Verdrag strijdende bepalingen zullen bevatten), de verdragsstaten gaan met andere staten vaak een regeling aan over een met de verdragsinhoud verwante materie (het Verdrag over de politieke rechten van de vrouw, 1953; de Slavernijverdragen, 1926 en 1953; de Conventie betreffende het statuut der staatlozen, 1954, de Conventie ter bestrijding van discriminatie in het onderwijs, 1960). Uit de praktijk zijn echter geen gevallen van onverenigbaarheid met dergelijke internationale overeenkomsten bekend.

Het uitvoerigste verslag was dat van Professor *W.J. Ganshof van der Meersch* van de Brusselse universiteit. Hij behandelde het moeilijkste van alle aangeraakte vraagstukken: *Is het Verdrag in de interne rechtssfeer van openbare orde?* Bij zijn streven om het onduidelijke begrip der openbare orde een concrete inhoud te geven, stelt hij vast dat dit begrip verschilt van de ene discipline tot de andere; dat het voortdurend evolueert (de openbare orde wordt ruimer naarmate de staat zich steeds meer gaat inlaten met de leiding van 's lands economie); dat zijn intensiteit verschilt volgens de rechten en belangen die het beheerst; dat het in de regel op de wet berust, maar bij stilzwijgen van de wet door de rechter wordt aangewezen.

In de controverse over het al of niet bestaan van een internationale openbare orde in het volkenrecht, treedt hij Prof. Rolin's zienswijze bij: ook in de internationale sfeer bestaat een openbare orde die, volgens deze laatste, dank zij het Verdrag op beslissende wijze is tot uiting

gekomen. Prof. Ganshof stelt dat deze internationale openbare orde noodzakelijkerwijze de eerbied voor de rechten van de mens omvat en toont aan hoe deze idee langs lijnen van geleidelijkheid veld heeft gewonnen. Zij werd uitgedrukt door het Instituut de Droit international, (sedert 1921), werd bevestigd in het UNO-handvest (waardoor volgens René Cassin de eerbied voor de rechten van de mens een regel van positief conventioneel volkenrecht is geworden) en kwam tot uiting in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waaraan sommigen juridische waarde hechten maar waarin Prof. Ganshof slechts «*guiding principles pour l'adaptation souhaitée et proposée de leur législation*» voor de staten ziet. De positivering van de rechten van de mens heeft dan plaatsgevonden in het Europese Verdrag: de Straatsburgse Commissie heeft reeds de bedoeling van de verdragsstaten onderstreept om een gemeenschappelijke, d.i. Europese, openbare orde in het leven te roepen.

Wanneer Prof. Ganshof de toepassing van het Verdrag in de interne rechtssfeer aansnijdt, stuit ook hij op wat men onder self-executing treaties moet verstaan (dire d'un traité international ou d'une disposition de pareil traité qu'ils sont self-executing n'est rien d'autre que reconnaître leur caractère directement applicable pour le juge national). T.o.v. het Verdrag neemt hij resoluut stelling: de meeste verdragsnormen (art. 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11) zijn zelfwerkend (directement applicables), wat duidelijk uit de bedoeling van de verdragsstaten voortvloeit (art. 1, art. 57), echter niet alle normen (art. 3, 13). De nationale rechter moet dan ook in het Verdrag een autonome rechtsbron zien, omdat het als dusdanig bindende kracht heeft op intern vlak. De verdragsstaten zijn ervoor verantwoordelijk dat dit in feite het geval is, maar een overzicht van de rechtssystemen van die staten maakt het al dadelijk duidelijk dat de zelfwerkende artikelen (directement applicables) niet overal directe toepassing (directement appliqués) vinden.

Vervolgens bestudeert Prof. Ganshof de verhouding van het Verdrag tot de openbare orde in het interne recht. Hij merkt op dat de opstellers van de tekst in de beschermde rechten en vrijheden de grondslag voor rechtvaardigheid en vrede in de wereld hebben gezien; dat het constitutionele hof van de Duitse Bondsrepubliek het Verdrag als van openbare orde in het Duitse recht beschouwt; dat de bevoegdheid van de verdragsstaten om een rekest bij de Commissie in te dienen, los staat van de nationaliteit van de gelaedeerde; dat, zelfs als een Partij het voor een eigen onderdaan opneemt, haar eigen belang samenvalt met het algemeen belang; dat dus het rekest uitgaande van een staat met het instellen van een publieke actie kan worden vergeleken. Klachten van particulieren zijn slechts ontvankelijk wanneer ze uitgaan van diegenen die het slachtoffer zijn van een schending der gewaarborgde rechten en vrijheden, en die dus een belang kunnen laten gelden; dit eigen belang valt echter alweer samen met het algemeen belang en raakt dus de openbare orde. De Commissie, die geen partij kan zijn voor het Hof, heeft zich nu reeds tot taak gesteld als een soort van openbaar ministerie op te treden en aldus het openbaar belang te dienen. Zowel de Commissie als het Hof oefenen bij de procesvoering ambtshalve machten uit die losstaan van de houding van de individuele klager: ook daardoor komt tot uiting dat hun beider taak de openbare orde betreft.

De in het Verdrag behandelde materie behoort weliswaar tot de openbare orde, maar het systeem van het Verdrag is niet feilloos: noch de bevoegdheid van de Commissie, noch de rechtsmacht van het Hof zijn verplicht en door het maken van voorbehoud kunnen

de staten aan de collectieve waarborg van de mensenrechten ontsnappen. In een steeds voortreffelijk gedocumenteerde uiteenzetting wordt dan aangetoond dat noch de voorziene afwijking van de verdragsnormen in tijd van oorlog of in geval van een noodtoestand (art. 15), noch de voorziene minnelijke schikking (art. 28), die uitsluitend tot een geldelijke genoegdoening en niet tot het prijsgeven van een gewaarborgd recht kan leiden, noch de regeling van een geschil ontstaan uit de uitlegging of de toepassing van het Verdrag op grond van een bijzondere overeenkomst (compromis) en dus niet volgens de verdragsregels (art. 62), het karakter van openbare orde in de weg staan.

Wanneer dan ten slotte de cruciale vraag rijst of een nationale rechter het Verdrag ambtshalve kan of moet toepassen, verwijst de spreker naar de mogelijkheden die de nationale rechterlijke organisatie biedt. Het federale Hof van de Duitse Bondsrepubliek heeft reeds de weg gewezen door te beslissen dat het ambtshalve het strafrecht aan het Verdrag moest toetsen.

De aandacht van de jonge New-Yorkse hoogleraar *Thomas Buergenthal* ging naar de *Toepassing van de artikelen van de Conventie die de procesvoering betreffen* (art. 5, 6 en 13) zowel door de Straatsburgse controle-organen als door de nationale rechtbanken. De Amerikaanse benadering van het Verdrag (case-law) leidt tot het behandelen van een aantal zeer netelige concrete punten. Wat betekent b.v. dat iemand gevangen mag gehouden worden na veroordeling door een *daartoe bevoegde rechter* (art. 5, a) ? Bedoelt men «bevoegd» volgens het nationale recht of op grond van verdragsnormen ?

De Commissie schijnt in de eerste plaats rekening te houden met de bevoegdheid zoals die uit het nationale recht voortvloeit, maar dit laatste recht moet in overeenstemming zijn met de democratische beginselen zodat toezicht door de controle-organen mogelijk wordt. Een scherpe waarneming van de houding van het Hof en van de Commissie leidt tot de opmerkenwaardige constatacie dat deze organen de zinsnede (vrijheidsberoving is mogelijk) «teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting na te komen» (art. 5, b) hebben weggecijferd («read out of the convention»). De uitlegging van het Verdrag door de Commissie is soms zonderling «surprising». Zo bepaalt het Verdrag dat iedere gearresteerde op de hoogte moet worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen (art. 5, c) maar de Commissie kwam tot het verwonderlijk besluit dat een langdurige ondervraging op een voldoende kennisgeving neerkomt. Bij de interpretatie van art. 5, 3) (recht op berechting binnen redelijke termijn) blijkt de Commissie in den beginne de rechten van het individu volledig over het hoofd te hebben gezien («the Commission has so far completely disregarded the rights of the individual»). Ongewoon lange perioden van gevangenhouding heeft zij al te vaak als redelijk aanvaard om allerlei redenen: het ingewikkeld karakter van de zaak (in recente gevallen schijnt de Commissie hierop te willen terugkomen), het feit dat de straftijd verminderd werd met de duur van de voorlopige hechtenis (wat echter de rechtmatigheid van de hechtenis niet bevestigt), het niet beschikbaar zijn van het dossier omdat de beklaagde telkens de rechtmatigheid van zijn gevangenhouding betwistte (wat absurd is omdat die betwisting door het Verdrag zelf gegarandeerd wordt). De vraag of de rechterlijke behandeling van de wettigheid van een gevangenhouding of arrestatie (art. 5, 4) ook aan de eis van «eerlijke behandeling» in de zin van art. 6

moet voldoen, heeft de Commissie nu reeds bevestigend beantwoord.

De studie van de toepassing der verdragsregels over de procesvoering door de nationale rechtbanken is niet minder leerrijk. Allereerst dient opgemerkt dat Oostenrijk (tot 1964) en Ierland deze regels als niet direct bindend hebben beschouwd. Het artikel over de preventieve hechtenis en het recht op berechting binnen een redelijke termijn (art. 5, 3) is het vaakst toegepast. Wat is een redelijke termijn ? In landen waar een verdachte kan weigeren verklaringen af te leggen, wordt hij normaal hangende het proces vrijgelaten. In landen, waar dit niet het geval is, wordt deze hechtenis beschouwd als een onderdeel van het strafproces. De verdachte heeft dan weinig kans om op vrije voeten te worden gesteld, behalve wanneer het onderzoek jaren aansleept of wanneer de hechtenis langer duurt dan de mogelijke straf. Met instemming stelt de verslaggever vast dat de meest recente Duitse rechtspraak in opstand komt tegen de overdreven duur van voorlopige hechtenis en de rechten van het individu veilig stelt (zekere verdachten van nazimoorden hadden in 1964 al 6 jaar in de gevangenis doorgebracht, in afwachting dat hun zaak, vermoedelijk in 1967, zou voorkomen).

Zeer scherp en op zeer goede gronden neemt hij stelling tegen de opvatting van de Commissie en tal van nationale rechtbanken dat de hechtenis niet onredelijk lang is als de duur van de verwachte straf langer is: dit is een ergerlijk sofisme omdat voor de theoretisch onschuldige verdachte het verschil tussen voorlopige hechtenis en straf geen betekenis heeft. Uit de Griekse rechtspraak releveert hij dat zij een loopje neemt met de verdragstekst door van communisme verdachte personen gevangen te houden, zonder proces, zonder rechterlijk onderzoek naar het bestaan van een noodtoestand (art. 15) en zonder de vereiste kennisgeving van die toestand aan de Raad van Europa.

Tot zover enkele beschouwingen uit dit boeiende referaat dat ondanks alle kritiek toch tot het besluit leidt dat de toepassing en de invloed van het Verdrag uiterst bemoedigend zijn.

Professor *Ulrich Scheuner* uit Bonn besprak hetzelfde thema als de vorige spreker, echter aan de hand van de rechtspraak betreffende de rechten die Prof. Buergenthal niet had behandeld. Aan zijn analyse der rechtspraak gaat een vrij lange inleiding vooraf. Hij behandelt de ontwikkeling van de idee der mensenrechten, hoe ze hun beslag kregen in de 19de eeuwse grondwetten, hoe hun bescherming als behorend tot de nationale rechtssfeer werd beschouwd en hoe thans hun beveiliging op universeel vlak beperkt blijft tot discussie, studie en aanbeveling. Het Europees Verdrag daarentegen neemt een eigen plaats in wegens zijn directe gelding («Sicherung eines begrenzten, aber präzise umschriebenen Standards individueller Freiheit») en het feit dat het op een gemeenschappelijke rechtsovertuiging van de verdragsstaten berust. Een uniforme interpretatie van het Verdrag is een taak waarop de internationale en nationale organen bedacht moeten zijn. Daartoe is rechtsvergelijking nodig, een weg die de Europese organen tot nog toe weinig hebben bewandeld. In de loop van een systematische studie van de problemen die naar aanleiding van de toepassing van het Verdrag in het internationale en het nationale recht kunnen rijzen, wijst hij o.m. op volgende punten. De internationale organen behoren het Verdrag uit te leggen zonder rekening te houden met het nationale recht der verdragsstaten. De nationale organen daarentegen hebben af te rekenen met de factoren die de gelding van het Verdrag in de nationale sfeer

bepalen: bekrachtiging (uitgebleven in Frankrijk), mogelijkheid van directe toepassing naar grondwettelijk recht (uitgesloten in IJsland, Ierland, Noorwegen, Denemarken, Zweden, Engeland), gelding van het Verdrag als gewone wet of als hogere norm (dit laatste is het geval in Oostenrijk, Nederland en Luxemburg), directe toepasselijkheid van de artikelen (self-executing zijn de artikelen 1-12). Het is duidelijk dat de uitspraken der internationale organen de rechtspraak van de nationale rechtbanken zullen beïnvloeden maar tot nog toe blijken de nationale rechtbanken zich nog niet te hebben beroepen op deze uitspraken. Soms moeten de internationale organen het nationale recht raadplegen (bij het beoordelen of de interne rechtswegen zijn uitgeput; om vast te stellen of wetten van een bepaalde staat met zijn internationale verplichtingen overeenkomen). Daarbij is nu reeds komen vast te staan dat de internationale organen geen eigen interpretatie van het nationale recht zoeken maar dat ze zich aansluiten bij de heersende nationale interpretatie.

Het is uiteraard onmogelijk de zorgvuldig verzamelde rechtspraak betreffende elk artikel hier te behandelen. Enkele algemene vaststellingen zijn de volgende. De meeste zaken die de Commissie te behandelen kreeg, betreffen de waarborgen die de rechtspleging moet bieden (artt. 5, 6, 13). Alleen wat deze zaken betreft, wijken de internationale organen soms van de nationale uitspraken af. Voor de overige artikelen is er een ruime overeenstemming tussen de Straatsburgse en nationale opvattingen. Het aantal uitspraken blijkt thans al vrij groot te zijn, maar het is al komen vast te staan dat een nationale rechtspraak ter zake slechts daar tot ontwikkeling kan komen waar het Verdrag als direct geldend recht is erkend. Een vergelijking van deze nationale rechtspraak der verdragsstaten wijst nu al op sterke overeenkomsten, wat het bestaan van een « einheitliche Tradition des Schutzes der Grundfreiheiten » bevestigt.

Professor Roger Pinto (Parijs) behandelde de *Toepassing van het Verdrag op intern en internationaal vlak*. De regeringen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de verdragsregels. Deze uitvoering geeft aanleiding tot allerlei problemen. Wat het doordringen van de verdragsregels in de interne juridische orde betreft, maakt Professor Pinto een onderscheid tussen de verschillende staatsorganen. Ten aanzien van parlementen en regeringen gelden de verdragsregels rechtstreeks en onmiddellijk. Staatsagenten en administratieve diensten, die aan het gezag van de regering zijn onderworpen, zijn dus ook gebonden. Hun officiële kennisgeving van verdragen is echter afhankelijk van de publicatie van deze akkoorden. De rechterlijke organen ten slotte zullen internationale verdragen slechts toepassen in zover ze kracht van wet hebben gekregen. Dit laatste kan voortvloeien uit rechtstreekse invoering (introduction directe) van de verdragstekst zelf (Nederland, Oostenrijk, Luxemburg, Turkije,

Cyprus), die daardoor de waarde van een gewone of zelfs van een hogere wet (Nederland, Oostenrijk, Luxemburg) krijgt. Een tweede systeem bestaat in de invoering door middel van wetgeving (introduction par voie législative). De bekrachtigingswet kan bepalen dat het verdrag kracht van (gewone) wet zal hebben (Italië, België, Griekenland, Duitse Bondsrepubliek). Gebeurt de bekrachtiging niet op grond van dergelijke wet, dan is speciale wetgeving nodig opdat het verdrag op intern vlak rechtskracht zou krijgen. In de landen waar dit laatste systeem geldt (Groot-Brittannië, Ierland, IJsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen) is dergelijke aanvullende wetgeving uitgebleven ten aanzien van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, zodat de nationale rechtbanken van deze zes verdragsstaten dit verdrag (nog) niet kunnen toepassen.

Zelfs indien de verdragstekst in de binnenlandse sfeer toepasselijk is, zullen de nationale rechtbanken slechts die regels toepassen die voor directe toepassing vatbaar zijn (self-executing). Over de vraag of dit het geval is, kan groot verschil van mening bestaan, wat ons tot het probleem van de gelijke interpretatie van het Verdrag leidt. Dit laatste is volgens Prof. Pinto mogelijk: « La Convention permet, dans sa structure actuelle, de poursuivre l'effort nécessaire en vue de maintenir une interprétation uniforme ». Immers, iedere verdragsluitende partij kan elke niet-nakoming van het Verdrag door een andere partij bij de Commissie aanhangig maken (art. 24), de secretaris-generaal van de Raad van Europa kan om nadere uitleg over de toepassing van het Verdrag verzoeken (art. 57). Een ruime informatie over de jurisprudentie der controleorganen kan daartoe eveneens bijdragen.

De verklaring van het uitblijven van Frankrijks bekrachtiging van het Verdrag dat Prof. Pinto terloops aansneet, baarde niet weinig opzien: hij vond het voor Frankrijk onmogelijk de inhoud van het Verdrag op nationaal vlak in te voeren (« il faudrait introduire un trop grand nombre de réserves ») om het individuele klachtrecht te erkennen. Nadere uitleg werd hierover jammer genoeg niet verstrekt.

De laatste twee verslagen brachten informatie over de bescherming van de rechten van de mens buiten Europa. In zijn studie van deze bescherming op wereldschaal besteedde Mr. Fawcett (Oxford) vooral aandacht aan het voorstel om een United Nations High Commissioner of Human rights te benoemen.

Mr. Lalive (Genève) maakte een inventaris van alles wat op dit gebied in het kader van de bestaande regionale organisaties is tot stand gekomen.

Prof. Dr. Frans DE PAUW

(1) Zie ook: A. Vanwelkenhuyze, Le deuxième colloque international sur la Convention européenne des droits de l'homme, in: Journal des Tribunaux, 1966, blz. 17-21.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 8 september 1966.

Voorzitter: M. Moriamé.

Raadsheer-verslaggever: Baron Richard.

Advocaat-generaal: M. Delange.

Advocaten: Mrs. Van Ryn en Fally.

1. **Vennootschappen. — Cassatieberoep. — Vertegenwoordiging door de raad van beheer. — Vermelding van naam, beroep en woonplaats der beheerders.**
2. **Cassatie. — Ondeelbaar geschil. — Onontvankelijkheid van de tegen een der verweerders gerichte voorziening. — Voorziening onontvankelijk tegenover de andere verweerders.**

1. *Wanneer een naamloze vennootschap eiseres is en in rechten door haar raad van beheer vertegenwoordigd wordt, moet het exploit van rechtsingang, op straffe van nietigheid, de naam, het beroep en de woonplaats van de beheerders vermelden.*

De niet-ontvankelijkheid van de voorziening, in casu voortspruitend uit het feit dat een der beheerders niet in het cassatieverzoek en in het exploit van betekening werd vermeld, verdwijnt niet als onder de natuurlijke personen die volgens de procesakten van eiseres haar raad van beheer vormen, de naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats voorkomen van haar voorzitter-directeur-generaal, die volgens de statuten bevoegd is om eiseres in rechte te vertegenwoordigen: aangezien de voorziening werd ingediend door eiseres die door haar raad van beheer was vertegenwoordigd, heeft die persoon immers niet als lid van die raad maar wel in zijn hoedanigheid van directeur gehandeld.

2. *De niet-ontvankelijkheid — in een ondeelbaar geschil — van een tegen sommige verweerders gerichte voorziening in cassatie, brengt de niet-ontvankelijkheid van de tegen de andere verweerders gerichte voorziening mee.*

N.V. Compagnie Athena t./ Malengraux en Phoenix Assurance C^o Ltd.

Gelet op de bestreden arresten, de 27 maart 1965 en de 9de april 1965 gewezen door het Hof van beroep te Luik;

I. In zover de voorziening gericht is tegen verweerster:

Over de exceptie van niet-ontvankelijkheid door verweerster opgeworpen tegen de voorziening en hieruit afgeleid dat het cassatieverzoek en het exploit van betekening ervan aan verweerster op 2 juli 1965 stellen dat de eisende naamloze vennootschap door haar raad van beheer vertegenwoordigd wordt en als lid van de genoemde raad niet René Iven vermelden, die door de algemene vergadering van eiseres op 21 mei 1965 gehouden tot beheerder benoemd werd tot vervanging van aftredende dokter Dujardin, zoals volgt uit de bekendmaking onder nr. 17425, in de bijlage bij het Belgisch Staatsblad van 5 juni 1965 die aan de memorie van antwoord toegevoegd is:

Overwegende dat, wanneer een naamloze vennootschap eiseres is en in rechte door haar raad van beheer vertegenwoordigd wordt, de akte of het exploit van rechtsingang op straffe van nietigheid de naam, het

beroep en de woonplaats van de beheerders moet vermelden;

Overwegende dat de raad van beheer van een naamloze vennootschap slechts het wettelijk orgaan is, dat bevoegd is om die rechtspersoon te vertegenwoordigen en om voor hem in rechte op te treden als college samengesteld uit de gezamenlijke personen die het mandaat van beheerder gekregen hebben;

Overwegende dat een naamloze vennootschap door bemiddeling van haar raad van beheer slechts dan op geldige wijze een voorziening kan indienen wanneer zij in het cassatieverzoek en in het exploit van betekening de identiteit van alle beheerders vermeldt;

Overwegende dat de naamloze vennootschap in het cassatieverzoek en het exploit van betekening verklaart dat zij door haar raad van beheer vertegenwoordigd wordt;

Dat de heer René Iven niet voorkomt onder de natuurlijke personen die volgens deze akten de raad van beheer van eiseres vormen, terwijl uit een bijlage bij het Belgisch Staatsblad van 8 juni 1965, door eiseres ingeroepen en bij de memorie van antwoord gevoegd, blijkt, dat de genoemde Iven op 21 mei 1965 tot beheerder van de vennootschap benoemd werd en eiseres niet bewijst dat hij het niet meer was toen de voorziening aan verweerster werd betekend, namelijk op 2 juli 1965;

Overwegende dat eiseres in haar memorie van antwoord tevergeefs aanvoert dat onder de natuurlijke personen die volgens de procesakten haar raad van beheer vormen, de naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats van Robert Dewulf, haar voorzitter-directeur-generaal voorkomen, die volgens de statuten bevoegd is om eiseres in rechte te vertegenwoordigen;

Overwegende immers, dat aangezien de voorziening werd ingediend door eiseres die door haar raad van beheer was vertegenwoordigd, de genoemde Dewulf niet als lid van die raad maar wel in zijn hoedanigheid van directeur gehandeld heeft;

Dat de voorziening, in zover zij gericht wordt tegen verweerster, niet ontvankelijk is;

II. In zover de voorziening gericht wordt tegen verweerder:

1) tegen het arrest van 27 maart 1965:

Over de exceptie van niet ontvankelijkheid opgeworpen door het openbaar ministerie, door hem overeenkomstig artikel 2 van de wet van 20 juni 1953 betekend en hieruit afgeleid dat, wegens de onoplosbaarheid van het geschil betreffende de enige bestreden beslissing van dit arrest, de niet ontvankelijkheid van de tegen verweerster gerichte voorziening die van de voorziening tegen verweerder meebrengt;

Overwegende dat de rechtsvordering van de verweerder Malengraux tegen eiseres en tegen verweerster ertoe strekt door de eerstgenoemde en subsidiair door de tweede, als verzekeraars van zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid, de vergoedingen die hij, op grond van zijn veroordeling, aan de slachtoffers van een door zijn motorrijtuig veroorzaakt verkeersongeval moest betalen;

Overwegende dat het geschil over de vraag wie, eiseres of de verweerster, de aansprakelijkheid van verweerder voor het gebruik van dit voertuig verzekerde aan de rechter in feitelijke aanleg de oplossing heeft opgelegd van een zelfde vraagstuk dat het voorwerp was van een gemeenschappelijk debat en dat door het

arrest van 27 maart 1965 op identieke wijze ten opzichte van alle partijen werd opgelost; dat dientengevolge het geschil en de beslissing onsplitsbaar zijn tussen laatstgenoemden;

Dat derhalve, met betrekking tot de beslissing van dit geschil die alleen bestreden wordt door eiseres, de niet ontvankelijkheid van de tegen verweerster gerichte voorziening tegen verweerder meebrengt;

2) tegen het arrest van 9 april 1965:

Over het middel (het derde in het verzoekschrift) afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 17 van de wet van 25 maart 1876 houdende de eerste Titel van het inleidend boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 480, 541 van het Wetboek van burgerlijke Rechtsvordering, 1351 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest van 9 april 1965, gewezen op verzoekschrift tot interpretatie van het arrest van 27 maart 1965, eiseres veroordeelt om aan Pirotte, burgerlijke partij voor de lagere rechtbank, het bedrag van 60.000 frank en aan het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten, toen ook burgerlijke partij, het bedrag van 26.732 frank te betalen;

terwijl het arrest van 27 maart 1965, waarvan de interpretatie was gevraagd, eiseres had veroordeeld om aan Pirotte en aan het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten, tot ontlasting van Malengraux, respectievelijk 27.732 frank en 60.000 frank bij voorraad te betalen en dat het bestreden arrest, door zijn beslissing het arrest van 27 maart 1965 helemaal niet uitlegt of zelfs erin vervatte materiële vergissing niet verbetert, maar de grond ervan wijzigt, zodat het principe van de ontlasting van de rechter en het gezag van het gewijsde van het op 27 maart 1965 gewezen arrest miskent;

Overwegende dat het middel niet ontvankelijk is bij gems aan belang, in zover niet het arrest verwijt dat het het bedrag van een tegen eiseres uitgesproken veroordeling van 27.732 frank tot 26.732 frank heeft teruggebracht;

Overwegende dat voor het overige de rechter bij wie het verzoek tot interpretatie van zijn beslissing ahangig is, bevoegd is, om een materiële vergissing, die erin voorkomt, te verbeteren;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat de namen van de personen aan wie eiseres, op grond van haar veroordeling, tot ontlasting van verweerder, de vergoedingen moest betalen die laatstgenoemde aan haar was verschuldigd, ten gevolge van een materiële vergissing in het arrest van 27 maart 1965 werden omgekeerd;

Dat het slechts de vermelding van de werkelijke gerechtigheden van die vergoedingen verbetert;

Dat het middel te dien aanzien feitelijke grondslag mist;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT: 1. In zijn openingsrede van 1 september 1966 (*Considérations sur le projet de Code judiciaire*, n° 29, J.T. 1966, 507) stipt Procureur-generaal Hayoit de Termicourt als een der verheugende, door het ontwerp ingevoerde verbeteringen aan «l'abandon du formalisme, maintes fois déploré, dans l'indication des personnes morales dans les actes de procédure» (art. 703 van het ontwerp).

Wat betreft de persoon aan wie de statuten de macht geven om de vennootschap te vertegenwoordigen (het statutair orgaan), zie men de annotatie van L. Simont

en P. Van Ommeslaghe, *La notion de l'organe statutaire et la répartition des pouvoirs par le conseil d'administration de sociétés anonymes*, bij Cass. 24 september 1963, R.C.J.B. 1964, 67.

2. Zie Cass. 24 mei 1962, R.W. 1963-1964, 615; Cass. 24 mei 1963, R.W. 1963-64, 619; Cass. 24 februari 1964, R.W. 1965-1966, 1155; Verg. Cass. 5 februari 1965, Pas. 1965, I, 568.

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 14 april 1966.

Eerste voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Perrichon.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Van Ryn en Simont.

Vennootschappen. — Cassatieberoep. — Vertegenwoordiging door de raad van beheer. — Vermelding van de namen, beroepen en woonplaatsen van alle beheerders.

De benoeming, op 12 mei 1964, van nieuwe beheerders van de raad van beheer van eiseres werd gepubliceerd in de bijlage van het Belgisch Staatsblad op 20 juni 1964.

Wanneer een naamloze vennootschap eiseres is en in rechten door haar raad van beheer wordt vertegenwoordigd, moet zij, op straf van nietigheid, de namen, beroepen en woonplaatsen van de onderscheidene beheerders vermelden.

Is mitsdien niet ontvankelijk de voorziening in cassatie van de door haar raad van beheer vertegenwoordigde eiseres, wanneer in het verzoekschrift tot cassatie en in het exploit van betekening van 18 juni 1964, de nieuwe beheerders niet voorkomen onder de fysische personen van wie de vereniging de raad van beheer van eiseres vormt, terwijl eiseres niet bewijst dat die personen geen beheerder meer waren op het ogenblik dat de voorziening aan de verweerders betekend werd.

N.V. Compagnie Athena t./ Mordant en Lemmens.

Gelet op het bestreden arrest, op 3 februari 1964 door het Hof van beroep te Luik gewezen:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid aan de voorziening door de verweerders tegengesteld en hieruit afgeleid dat het verzoekschrift tot cassatie en het exploit van betekening ervan, welke beiden vermelden dat de naamloze vennootschap door eiseres vertegenwoordigd wordt en optreedt door haar beheerraad, als leden van gezegde raad fysische personen aanduiden van wie de functies van beheerders een einde genomen hadden sinds de gewone algemene vergadering van de vennootschap, op 12 mei 1964 gehouden, en in elk geval een onvolledige samenstelling van deze raad geven, daar de naam, het beroep en de woonplaats van de vijf fysische personen tot de functies van beheerders door de gewone algemene vergadering van 12 mei 1964 geroepen er niet in voorkomen, terwijl de voorziening daarenboven later, hetzij op 18 juni 1964, aan de verweerders betekend werd;

Overwegende dat, wanneer een naamloze vennootschap eiseres is en in rechten door haar beheerraad vertegenwoordigd wordt, zij, op straf van nietigheid, de onderscheidene namen, beroepen en woonplaatsen van de beheerders moet vermelden;

Overwegende dat de beheerraad van een naamloze vennootschap slechts als college, samengesteld door het

geheel van de personen welke de opdracht van beheerder ontvangen hebben, het wettelijk orgaan is geschikt om deze rechtspersoon te vertegenwoordigen en om voor haar in rechten op te treden;

Overwegende dat een naamloze vennootschap dus een voorziening geldig kan instellen door tussenkomst van haar beheerraad alleen door, in het verzoekschrift tot cassatie en in het exploit van betekening ervan, de eenzelve van al de beheerders nader aan te duiden;

Overwegende dat naar luid van het verzoekschrift tot cassatie en van het exploit van betekening ervan, de naamloze vennootschap eiseres verklaart door haar beheerraad vertegenwoordigd te zijn;

Dat, onder de fysieke personen van wie volgens deze akten, de vereniging de beheerraad van eiseres vormt, de heeren Cyriel Dewulf, Roger Dewulf, Léon Maricq, Charls Hayot en Louis Fillée, niet voorkomen, terwijl uit een bijlage aan het Belgisch Staatsblad van 20 juni 1964, door de verweerders ingeroepen en bij de memorie tot antwoord gevoegd, blijkt dat gezegde personen op datum van 12 mei 1964, als nieuwe beheerders van de vennootschap benoemd werden en terwijl eiseres niet bewust was dat zij het niet meer waren op het ogenblik dat de voorziening aan de verweerders betekend werd, dit is op 18 juni 1964;

Waaruit volgt dat de voorziening niet ontvankelijk is; Verwerpt de voorziening;

Om die redenen:

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT: Verg. Hof Brussel, 15 april 1966, J.T. 1966, 545: in het inleidend exploit van 11 januari 1960 was vermeld dat eiseres, een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, vertegenwoordigd werd door haar op 8 januari 1960 benoemde zaakvoerder; de publicatie verscheen maar op 7 april 1960. Het Hof oordeelt dat de ontstentenis van publicatie op het ogenblik van de dagvaarding niet de onregelmatigheid van de vertegenwoordiging, maar de niet-tegenstelbaarheid ervan aan derden meebrengt: die ontstentenis maakt dan geen nietigheid van het exploit uit wanneer, zoals in het behandeld geval, de verweerder die ontstentenis maar inroept na de publicatie en nadat hij het debat aanvaard had met de regelmatig aangestelde vertegenwoordiger (de nietigheid werd voor de eerste maal in hoger beroep opgeworpen).

In de huidige stand van de wetgeving bevindt de vennootschap zich in een moeilijke positie tijdens de periode tussen de benoeming van nieuwe beheerders en de publicatie van die benoeming: als ze dagvaardt, verzet aantekent, in hoger beroep komt, zich in cassatie voorziet of om het even welk exploit betekent, roept de tegenpartij de nietigheid in wanneer het exploit de namen van de vroegere beheerders vermeldt, of de niet-tegenstelbaarheid wanneer het de nieuwe beheerders vermeldt.

Als oplossing voor de moeilijkheid raden Bernard en Simont (R.C.J.B. 1959, 73 en 74) aan het exploit te betekenen ten verzoeken van de vennootschap, vertegenwoordigd door de vroegere raad van beheer en voor zoveel als nodig door haar nieuwe raad.

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 24 januari 1966.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. De Bersaques.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Stedebouw. — «Bouwen». — Begrip.

Met het woord «bouwen», gebruikt in art. 4 van de wet van 29 maart 1962, wordt bedoeld het oprichten van een werk bestemd om ter plaatse te blijven en waarvan de steun op de grond de stabiliteit verzekert.

Belgische Staat t./ Thomas.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 april 1965 gegeven door het Hof van Beroep te Luik;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de rechtsvordering van het openbaar ministerie;

Overwegende dat de burgerlijke partij die niet in de kosten van de strafvordering is veroordeeld, geen hoedanigheid bezit om zich in cassatie te voorzien tegen de beslissing op deze rechtsvordering;

Dat de voorziening niet ontvankelijk is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering door eiser ingesteld:

Overwegende dat het bestreden arrest erop wijst dat de bedoelde bungalow «niet één lichaam uitmaakt met de grond dat hij er op generlei wijze mee verbonden is, evenmin als de betonblokken waarop hij eenvoudig neergezet is; dat die bungalow en die betonblokken weggenomen en verplaatst zouden kunnen worden zonder ze te moeten «rukken» uit de grond waarmee zij niet zijn verbonden»;

Dat de rechter eruit afleidt dat, «door die bungalow te plaatsen op een terrein dat hij had gehoord, de beklaagde niet «gebouwd» heeft in de werkelijke betekenis van dit woord»;

Overwegende echter dat, met het woord «bouwen», gebruikt in artikel 44 van de wet van 29 maart 1962, bedoeld wordt het oprichten van een werk bestemd om ter plaatse te blijven en waarvan de steun op de grond de stabiliteit verzekert;

Dat derhalve de niet verankering van het bedoelde werk in de grond geen voldoende wettelijke verantwoording is voor de bestreden beslissing, die op een verkeerde uitlegging van artikel 4 van de wet van 29 maart 1962 berust;

Dat het middel derhalve gegrond is;

Om die redenen:

Vernietigt het bestreden arrest, maar slechts in zover het uitspraak doet op de burgerlijke rechtsvordering;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten, behalve in die betreffende de kennisgeving van de voorziening aan het openbaar ministerie welke ten laste van eiser zullen blijven;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 31 januari 1966.

Voorzitter : M. Belpaire.
Raadsheer-verslaggever : M. Wauters.
Advocaat-generaal : M. Colard.

**Stedebouw. — Art. 65 van de wet van 29 maart 1962. —
Herstellen van de plaats in haar vorige staat. —
Betekenis van : «Indien daartoe grond bestaat».**

Art. 65 van de wet van 29 maart 1962 bepaalt dat de rechtbank, benevens de straf, het herstellen van de plaats in de vorige staat beveelt, indien daartoe grond bestaat.

De woorden «indien daartoe grond bestaat» moeten worden verstaan als een verplichting voor de rechter om het herstellen in de nodige staat te bevelen zodra dit nodig is om de gevolgen van het misdrijf te doen verdwijnen.

Belgische Staat t./ Verstraete.

Gelet op het bestreden arrest, op 13 mei 1965 door het Hof van Beroep te Luik gewezen :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 65, inzonderheid lid 1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van rechtspleging in strafzaken, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, hoewel het verweerder schuldig verklaart aan inbreuk op artikel 44 van de wet van 29 maart 1962, niettemin eiser de regelmatig tegen verweerder ingestelde burgerlijke vordering tot afbraak van de wederrechtelijk uitgevoerde bouwwerken ontzegt, om reden dat verweerder zich op een zekere goede trouw kan beroepen en dat de rechtbanken, door de in artikel 65 van voormelde wet voorkomende woorden «indien daartoe grond bestaat», de macht wordt verleend om te beoordelen of er al dan niet grond bestaat tot het gelasten van de afbraak of de vernieling van de met overtreding van de wet opgerichte bouwwerken, terwijl voormeld artikel 65 de rechtbanken, bij welke een regelmatige vordering tot afbraak van met overtreding van de wet opgerichte bouwwerken aanhangig is, niet de macht geeft om die afbraak niet te bevelen, en terwijl, in elk geval, de omstandigheid dat de aan een inbreuk op een strafwet schuldig verklaarde verdachte zich op een zekere goede trouw kan beroepen, de verwerping niet rechtvaardigt van de burgerlijke vordering, tegen hem ingesteld door de persoon welke beweert door dit misdrijf te zijn geschaad, en terwijl de verwerping, op deze enkele grond, van de op het misdrijf gesteunde burgerlijke vordering in strijd is met de veroordeling uitgesproken op de wegens hetzelfde misdrijf uitgeoefende publieke vordering;

Overwegende dat het arrest, na verweerder wegens inbreuk op artikel 44 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, tot een straf veroordeeld te hebben, de door eiser gevorderde afbraak van het door verweerder wederrechtelijk opgericht gebouw geweigerd heeft om reden : «dat bij verdachte verwarring schijnt bestaan te hebben nopens zijn rechten en bijgevolg een zekere goede trouw bij het begaan van het door hem begane misdrijf; dat de woorden «indien daartoe grond bestaat», ingelast in artikel 65 van de wet van 29 maart 1962, niets anders kunnen

betekenen dan het verlenen aan de rechtbanken van een appreciatiemogelijkheid in verband met een gebeurlijk te bevelen afbraak of vernietiging van een in weerwil van de wet opgetrokken gebouw; dat inderdaad, sinds de wetgeving van 1962, de rechtbanken de afbraak gelasten «indien daartoe grond bestaat», doch dat, zoals reeds gezegd, dergelijke grond in het onderhavige geval niet voorhanden is»;

Overwegende dat bovenvermeld artikel 65 bepaalt dat de rechtbank, benevens de straf, het herstellen van de plaats in de vorige straat beveelt, indien daartoe grond bestaat;

Overwegende dat uit de voorbereidende werken van de wet, inzonderheid uit de memorie van toelichting, blijkt dat dit voorschrift hierop berust dat men een schending van de wet en van de verordeningen niet kan laten voortbestaan, en dat de woorden «indien daartoe grond bestaat» moeten worden verstaan als een verplichting voor de rechter om het herstellen in de vorige staat te bevelen zodra dit nodig is om de gevolgen van het misdrijf te doen verdwijnen;

Dat hieruit volgt dat het arrest door, in strijd met de conclusie van eiser te weigeren de afbraak van het wederrechtelijk opgericht gebouw te bevelen, gezegd artikel 65 geschonden heeft;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen :

Vernietigt het bestreden arrest, doch enkel in zover het de burgerlijke vordering afwijst en eiser in de kosten van beide aanleggen veroordeelt;

Beveelt dat melding van het thans gewezen arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 23 mei 1966.

Voorzitter : M. Van Beirs.
Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.
Advocaat-generaal : M. Depelchin.

**Geneesheer. — Openen van een bijkomende praktijk.
— Geen voorafgaande vergunning vereist.**

De wet verleent aan de hoge raad van de Orde van geneesheren of aan de provinciale raden van de Orde niet de bevoegdheid om van een behoorlijk op een van de tabellen der Orde ingeschreven doctor in de geneeskunde een voorafgaande vergunning te eisen voor het openen van een bijkomende praktijk.

Journé t/Orde van geneesheren.

Gelet op de bestreden beslissing, op 29 juni 1965 gewezen door de Franstalige gemengde raad van beroep van de Orde van geneesheren;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1 van de wet van 12 maart 1818 tot regeling van al wat betrekking heeft op de uitoefening van de verschillende takken van de geneeskunde, 1 van het koninklijk besluit van 31 maart 1885 tot goedkeuring van de nieuwe onderrichtingen voor geneesheren, apothekers en drogisten, 1, 2, 4, 5, 10 van de wet van 25 juli 1938 tot oprichting van de Orde van geneesheren, 1 en 13 van het besluit van de Regent van 26

augustus 1949 houdende reorganisatie van de provinciale geneeskundige commissies, doordat de bestreden beslissing eiser een berisping heeft toegediend, omdat deze, hoewel hij een praktijk had te Brussel en op de tabel van de Orde van Geneesheren van Brabant ingeschreven was, geweigerd heeft aan de raad van de Orde vergunning te vragen om de geneeskunde te Oostende uit te oefenen, terwijl een geneesheer die zijn graad overeenkomstig de wet heeft verkregen, wiens diploma en titels door de geneeskundige commissie van de provincie waar hij zich gevestigd heeft, onderzocht, nagegaan en voor gezien getekend zijn overeenkomstig de voormelde bepalingen van de wet van 12 maart 1818, van het koninklijk besluit van 31 mei 1885 en van het besluit van de Regent van 26 augustus 1949, en die zijn inschrijving op de tabel van de Orde verkregen heeft overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van de voornoemde wet van 25 juli 1938, gerechtigd is zijn kunst in het hele koninkrijk uit te oefenen; terwijl de artikelen 4 en 5 van de wet van 25 juli 1938 waarop de tuchtrechterlijke macht van de raden der Orde berust, noch artikel 10 van deze wet, dat de taak van de hoge raad der Orde bepaalt, aan de raden van de Orde de macht verlenen om bij verordenende maatregelen het recht van de geneesheer zijn kunst in het hele rijk uit te oefenen, zoals hierboven uiteengezet, te beperken door, met het oog op de uitoefening van toezicht en ter voorkoming van mogelijke misbruiken, een voorafgaande vergunning verplicht te stellen voor de geneesheer die zijn kunst wil uitoefenen in een andere plaats dan waar hij gewoon is zijn beroep uit te oefenen;

Overwegende dat eiser blijkens de bestreden beslissing vervolgd wordt omdat hij, hoewel hij op de tabel van de Orde van geneesheren van Brabant was ingeschreven en de geneeskunst te Brussel uitoefende, geweigerd heeft aan de raad van de Orde verlof te vragen om ook te Oostende zijn beroep te mogen uitoefenen alvorens er zijn tweede praktijk te openen;

Dat de gemengde raad van beroep de berisping die hij deswege aan eiser heeft toegediend, verantwoord heeft op grond dat, als de raden van de Orde aan de geneesheer die gewoon is zijn beroep in een bepaalde gemeente uit te oefenen en die een tweede praktijk in een andere gemeente wenst in te richten, de verplichting oplagen om aan de Raad van de Orde waaronder hij ressorteert, vooraf een desbetreffende vergunning te vragen, zij zich niet willen verzetten tegen de uitoefening van de geneeskunst over het hele Belgische grondgebied, maar «slechts op de in de Orde ingeschreven geneesheren toezicht willen uitoefenen teneinde misbruiken te voorkomen die dienen te worden verhinderd; dat, dank zij die vergunning, de raden moeten kunnen nagaan of de verzorging van de zieken door een geneesheer die verschillende praktijken heeft, kan geschieden zonder aan de vereisten van het artsberoep te kort te komen; dat in beginsel een praktijk iets van blijvende, doorlopende en regelmatige aard is, wat niet bestaanbaar is met verschillende praktijken; dat hij daaraan toevoegt «dat al kan in een groot aantal gevallen het uitoefenen van verschillende praktijken toegestaan worden, de geneesheer toch gehouden blijft zich te gedragen naar de plichtenleer waarin de door de geneesheren in acht te nemen regelen vastgelegd zijn; dat de stelselmatige weigering van dokter Journé de richtlijnen in acht te nemen die hem tot toepassing van voormelde regelen worden aangegeven, een ernstige tekortkoming oplevert die overeenkomstig artikel 4 van de wet tot oprichting der Orde kan worden gestraft»;

Overwegende dat aldus blijkt dat de gemengde raad van beroep geen strafmaatregel neemt tegen een

vastgestelde overtreding van de regelen van de geneeskundige plichtenleer of tegen een vastgestelde tekortkoming aan wat de eer, de kiesheid of de waardigheid vergt van de leden der Orde;

Overwegende dat de wet van 25 juli 1938 tot oprichting van de Orde van Geneesheren in artikel 10 aan de hoge raad der Orde bevoegdheid verleent tot «het treffen van elke maatregel die noodzakelijk mocht blijken tot het volbrengen der bij artikel 4 omschreven taak»;

Dat sommige van die maatregelen, waarvan de niet-inachtname wettelijk grond kan opleveren voor een tuchtstraf, eventueel voorafgaande maatregelen kunnen zijn die worden genomen om voor de provinciale raden van de Orde de vaststelling te vergemakkelijken van de overtreding van de regelen der geneeskundige plichtenleer en van de tekortkoming aan de eisen van de eer, de kiesheid of de waardigheid van de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep;

Dat de wet echter aan de hoge raad van de Orde of aan de provinciale raden van de Orde niet de bevoegdheid verleent om van een behoorlijke op een van de tabellen der Orde ingeschreven doctor in de geneeskunde een voorafgaande vergunning te eisen voor het openen van een bijkomende praktijk;

Dat uit het voorafgaande volgt dat de gemengde raad van beroep door zijn tuchtrechterlijke bestraffing van het enkele feit dat eiser geweigerd heeft vooraf aan de raad van de Orde vergunning te vragen om te Oostende een praktijk te openen, de macht heeft overschreden die hem bij het in het middel aangehaalde artikel 4 van de wet van 25 juli 1938 wordt verleend;

Dat dit middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden beslissing;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar de anders samengestelde, franstalige gemengde raad van beroep der Orde van Geneesheren.

NOOT: Verg. Cass. 10 mei 1965, R.W. 1965-1966, 680.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 3 januari 1966.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: Ridder de Schaetzen.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Nachtrust (verstoring van de) — Art. 561, 1 S.W. — Nachtgerucht. — Begrip.

Art. 561, 1 S.W. bedoelt niet uitsluitend het nachtgerucht of het nachtrumoer waarvan de aard en de herkomst niet kunnen beoordeeld worden en dat dienvolgens «een gevoel van onveiligheid» kan doen ontstaan, maar wel alle nachtgerucht of nachtrumoer waardoor de rust van de inwoners kan worden verstoord.

Couton t/Smets.

Gelet op het bestreden vonnis, op 18 februari 1965 in hoger beroep door de Correctionele Rechtbank te Brugge gewezen;

1. In zover de voorziening de beslissing over de publieke vordering bedoelt:

Overwegende dat nu eiser, burgerlijke partij, niet in de kosten van de publieke vordering veroordeeld werd, de voorziening niet ontvankelijk is;

2. In zover de voorziening de beslissing over de burgerlijke vordering bedoelt:

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 561, 1°, van het Strafwetboek, doordat het bestreden vonnis, om verweerder van de telastlegging vrij te spreken en de rechtbank onbevoegd te verklaren om over de burgerlijke vordering uitspraak te doen, beslist dat het nachtgerucht of nachtrumoer slechts dan, overeenkomstig artikel 561, 1°, van het Strafwetboek, strafbaar is, niet enkel wanneer de rust van de inwoners erdoor kan worden verstoord, maar bovendien wanneer «de duisternis hen (de inwoners) niet heeft verhinderd de aard en de oorsprong van dit gerucht te beoordelen» en dit gerucht van die aard was «een gevoel van onveiligheid te kunnen doen ontstaan», terwijl het vonnis aldus aan de wet vereisten toevoegt die deze niet stelt, en het volstaat dat het gerucht of rumoer voldoende ernstig zou zijn om, tussen de avondschemering en de morgenschemering, de rust van de inwoners te verstoren;

Overwegende dat het vonnis, om te beslissen dat de feiten van de telastlegging niet onder de toepassing van artikel 561, 1°, van het Strafwetboek vallen, uitsluitend hierop steunt dat eiser, niettegenstaande de duisternis, onmiddellijk de aard en de oorsprong van het gerucht en rumoer heeft kunnen beoordelen, en dat hij enkel gewaagt in zijn slaap herhaaldelijk gestoord geweest te zijn, maar dat het gewraakte gerucht of rumoer niet van die aard was om bij hem of bij andere inwoners een gevoel van onveiligheid te kunnen doen ontstaan;

Maar overwegende dat artikel 561, 1°, van het Strafwetboek niet uitsluitend het nachtgerucht of het nachtrumoer bedoelt waarvan de aard en de herkomst niet kunnen beoordeeld worden en welke dienvolgens «een gevoel van onveiligheid» kan doen ontstaan maar wel alle nachtgerucht of nachtrumoer waardoor de rust van de inwoners kan worden verstoord;

Dat derhalve, de bestreden beslissing niet wettelijk gerechtvaardigd is;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis, doch enkel in zover het over de burgerlijke vordering uitspraak doet;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Kortrijk, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 23 juni 1966.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: M.M. Liard en Greniez.

Advocaat-generaal: M. Cerckel.

Advocaten: Mrs. Buysse, Dauwe, Clinck loco Buisseret en A. Vaes.

Makelaar en commissionair.

1. Commissionair-vervoerder. — Begrip.

2. Onderscheid tussen commissionair-vervoerder en commissionair-verzender. — Criteria.

3. Commissionair-verzender. — Begrip.

1. De commissionair-vervoerder verbindt er zich toe de koopwaar ter bestemming te brengen of te doen brengen; hij belast zich met het geheel vervoer, doch mag daartoe eventueel de diensten aanwenden van derden, die de materiële daden van het transport of overbrenging der goederen verrichten. Hij heeft een verplichting van resultaat.

2. Om uit te maken of een commissionair optreedt als verzender dan wel als vervoerder, is niet relevant dat hij in eigen naam (zoals alle commissionairs) optreedt tegenover derden en dat hij tegenover de koopwaarbelanghebbenden een globale prijs bedingt. Ook mag geen al te uitsluitend belang worden gehecht aan de min of meer oordeelkundige door de partijen gebezigde uitdrukkingen zoals vracht, winst, boeking, verscheping, maar moeten vooral de verrichtingen worden ontleed waarmee de tussenpersoon werd belast.

3. Als de commissionair er zich hoofdzakelijk toe verbonden heeft voor de koopwaar plaatsruimte op te sporen en te boeken en de lading op het gepaste ogenblik af te geven, met naleving van de gebruikelijke formaliteiten, aan een scheepsagent of diens rederij, die harezijds het overbrengen der goederen naar de plaats van bestemming op zich zal nemen, terwijl uit niets ondubbelzinnig blijkt dat hij enige aansprakelijkheid als vervoerder aanvaard heeft, moet hij geacht worden als commissionair-verzender te hebben gehandeld.

P.V.B.A. Elem t./ Agence Maritime Anversoise e.a.

Gezien, in eensluitende uitgifte, het vonnis der rechtbank van koophandel te Antwerpen de dato 18 januari 1965, waarvan geen betekening wordt voorgesteld en waartegen op 26 april 1965, 3 mei 1965 en 20 juli 1965, naar tijd en vorm regelmatig beroepen werden ingesteld;

Aangezien bij afwezigheid van betwisting tussen Elem enerzijds en Interesten en Philippine Line anderzijds, het beroep tegen laatstgenoemde partijen ingesteld door eerstgenoemde niet ontvankelijk is;

Aangezien de Vennootschap Interesten, om het motif dat Agence Maritime Anversoise (bij verkorting A.M.A.) haar verbintenis niet naleefde, verbreking nastreeft ener overeenkomst welke op 26 juli 1963 - 15 augustus 1963 tussen partijen werd afgesloten;

Aangezien Interesten die verbintenis omschrijft als die van een commissionair-vervoerder, terwijl A.M.A. - behoudens het middel dat bewust betoog van Interesten het gerechtelijk contract zou te buiten gaan - beweert enkel als commissionair-expediteur te zijn opgetreden;

Aangezien de gedinginleidende dagvaarding de dato 21 december 1963 in algemene bewoordingen is opgesteld en de verbreking kan bedoelen van een overeenkomst zowel van vervoer als van verzending;

Aangezien partijen niet in rechte betwisten dat de commissionair-vervoerder zich verbindt de koopwaar ter bestemming te brengen of te doen brengen, het is te zeggen zich met het geheel vervoer gelast, doch daartoe gebeurlijk de diensten van derden mag aanwenden, die de materiële daden van het transport of overbrenging der voorwerpen zullen uitvoeren;

Aangezien, waar A.M.A. ontkent dergelijke verplichting van resultaat in feite te hebben aangegaan, Inter-eisen laat gelden dat tegenover haar, AMA zelf in eigen naam en voor eigen rekening aan een bepaalde en globale vrachtprijs contracteerde en zich zodoende aanstelde als haar tegenpartij, die nooit de voorwaarden kenbaar maakte waaraan zij met derden overeenkwam en nooit afrekende, waaruit Inter-eisen wil afleiden dat AMA vanaf het eerste ogenblik zich niet als verzender maar wel als vervoerder uitgaf;

Aangezien nochtans het enkel feit dat een commissionair in eigen naam (zoals alle commissionairs) tegenover derden optreedt en dat hij anderzijds tegenover de koopwaarbelanghebbenden voor eigen rekening een globale prijs bedingt, omdat deze, door verschil met de mindere prijs der transporteurs, zijn winst begrijpt, niet volstaan kan om aan die commissionair zijn hoedanigheid van verzender te doen verliezen en hem in een commissionair-vervoerder te herscheppen;

Aangezien immers om uit te maken onder welk der beide voormelde juridische types een tussenpersoon in de bedoeling der contracterende partijen gerangschikt werd, niet, zoals Inter-eisen doet, een al te uitsluitend belang dient gehecht te worden aan de exe-gese van sommige door partijen min of meer oordeelkundig gebezigde uitdrukkingen, zoals vracht, winst, boekhouding, verscheping en dergelijke, maar vooral de verplichtingen moeten ontleed worden met dewelke die tussenpersoon in feite gelast werd;

Aangezien de lezing van het ensemble der briefwisseling waaruit de litigieuze overeenkomst moet blijken, bewijst dat AMA zich hoofdzakelijk verbond voor de «steelbars» die Inter-eisen naar Korea bestemde, plaatsruimte op te sporen en te boeken, en deze lading op het gepaste ogenblik af te geven, mits de gebruikelijke formaliteiten, aan een scheepsagent of diens rederij, die harerzijds het overbrengen van Antwerpen naar Pusan op zich zou nemen, terwijl nergens in diezelfde briefwisseling, vóór het ontstaan van onderhavig geschil, ondubbelzinnig gezegd wordt dat Inter-eisen AMA gelastte, en nog minder dat AMA aanvaardde zich te gelasten met enige vervoerdersverantwoordelijkheid betreffende de eigenlijke overbrenging van Antwerpen naar Pusan;

Aangezien derhalve de thesis van Inter-eisen niet opgaat;

Aangezien echter tot op heden onvoldoende besproken werd of AMA, in de uitoefening van haar bezoldigd mandaat van commissionair-verzender niet enige fout beging die de doeleinden van het gedinginleidend exploit zou kunnen rechtvaardigen;

Aangezien dus op dit punt de debatten dienen heropend te worden, evenals op de daarmede verband houdende eis in vrijwaring en de subsidiaire rechtstreekse vordering door AMA bij exploit de dato 31 december 1963 ingesteld;

Aangezien, wat betreft de eis in ontbinding met betaling van winstderving en schadevergoeding, ingeleid door AMA bij exploit de dato 14 juli 1964, de oorspronkelijke aanlegster geen afdoend bewijs voortbrengt dat er ooit enige vaste overeenkomst tot stand kwam tussen haar en de rederij Philippine Line en/of dezer agente Elem;

Aangezien namelijk hoogstens als ontvangstbewijs, doch in geen geval als een verbintenis vanwege Elem

gelden kan de stempel dezer firma die voorkomt op de copijen der zogenaamde «vertrouwelijke» brieven aan haar op 14 en 21 augustus 1963 door AMA toege-stuurd en waarin hoofdzakelijk inlichtingen worden gevraagd en sprake is van «notre engagement» (dit is van AMA), zonder dat daaruit echter meer dan loutere besprekingen, en zeker geen stellige beloften van vervoer kunnen blijken, hetzij vanwege de rederij, hetzij vanwege Elem;

Aangezien daarenboven vaststaat dat, na het afspringen der onderhandelingen voor de verzending uit Antwerpen, Inter-eisen en de rederij, door geen vroeger vervoercontract tegenover welke derde ook aangaande de litigieuze «steelbars» verbonden, volledige vrijheid hadden desbetreffende onderling, naar goeddunken, een vervoer van uit Rotterdam af te sluiten, en AMA thans, in dit afsluiten, met des te minder grond een reden van verwijt tracht te vinden ten laste van de drie overige partijen daar zijzelf, verre van daartegen te protesteren of dit contract als een tegenover haar foutief feit te bestempelen, bij haar brief van 26 augustus 1963 aan Inter-eisen de hoop uitdrukt dat alzo spoedig een oplossing der ontstane moeilijkheden zal kunnen gevonden worden;

Aangezien ook haar latere brieven de dato 10 en 26 september 1963, op deze aangelegenheid terugkomend, geen zweem van afkeuring inhouden ten laste noch van Inter-eisen, noch van Elem, noch van Philippine Line;

Aangezien wat meer in het bijzonder Elem betreft, deze firma, als agente, enkel in naam voor rekening der rederij is opgetreden en geen bepaald foutief feit te haren laste kan weerhouden worden in het afsluiten van het vervoer van uit Rotterdam;

Aangezien ten slotte ten laste van Inter-eisen, noch als committent noch op quasi-delictueel gebied enige tekortkoming bewezen is;

Aangezien de eis van AMA derhalve ten opzichte der drie aangesproken partijen ongegrond is;

Aangezien AMA zich evenwel tegoedertrouw heeft kunnen vergissen nopens haar recht, als mandataris, op een zekere vergoeding vanwege Inter-eisen en niet blijkt dat, hoe ongegrond ook, de motieven daartoe ingeroepen een tergend karakter zouden vertonen;

Aangezien de wedereis van Inter-eisen derhalve dient afgewezen te worden;

Om deze redenen:

Het hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Gehoord, in openbare zitting, nopens de ontvankelijkheid der beroepen, het eensluidend advies van de Heer Advocaat-Generaal Cerckel;

Verklaart het beroep van Elem niet ontvankelijk in zover het gericht is tegen Inter-eisen en Philippine Line;

Veroordeelt Elem tot de kosten van haar beroep tegen die twee partijen;

Verklaart het beroep van Elem, voor het overige, evenals de andere beroepen, ontvankelijk;

In zaken nummers 54.148 en 54.147 van de algemene rol:

Stelt vast dat AMA gehandeld heeft in hoedanigheid van commissionair-verzender en niet van commissionair-vervoerder;

Beveelt de heropening der debatten over het in hogerstaande motieven aangehaald punt van de hoofdeis van Inter-eisen, evenals over de eis in vrijwaring en de subsidiaire rechtstreekse vordering door AMA ingesteld bij exploit de dato 31 december 1963;

Beveelt aan partijen daarover te concluderen en stelt te dien einde de zaak vast op 29 oktober 1966;

Inzake nummer 54.081 van de algemene rol :

Doet het aangevochten vonnis teniet in zover het, in de zaak ingeleid bij exploit de dato 14 juli 1964, de hoofdeis van A.M.A. tegen Elem gedeeltelijk gegrond en de overeenkomst de dato 14 augustus 1964 ontbonden heeft verklaard en tegen Elem enige veroordeling heeft uitgesproken en ook in zover het de tegeneis van Interseisen gegrond heeft verklaard en diens gevolge enige veroordeling heeft uitgesproken;

Wijzigende desbetreffend :

a) zegt de eis ook tegenover Elem ongegrond; wijst hem af ook in die mate; en veroordeelt A.M.A. tot de kosten ervan in eerste aanleg;

b) verklaart de tegeneis ongegrond en wijst hem af; veroordeelt Interseisen tot de kosten ervan in eerste aanleg;

Bevestigt voor al het overige de beslissingen van het aangevochten vonnis over de zaak ingeleid bij exploit de dato 14 juli 1964;

Veroordeelt A.M.A. tot al de gerechtskosten in beroep inzake nummer 54.081 van de algemene rol, waarover hierboven nog geen uitspraak werd gedaan.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 17 september 1963.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Santenaire.

Advocaat-generaal : M. Van Hauwaert.

Advocaten : Mrs. Top loco Ronse en Snoeck.

1. Verzekeringen. — Ongevallen. — Begrip « auto ».
2. Verzekeringen. — Tijdschrift. — Beding : geen dekking « indien bij de voerder het gebruik van alcoholica is vastgesteld ». — Interpretatie.

1. In het aan het abonnement van een tijdschrift verbonden verzekeringscontract tegen ongevallen is bedongen dat elke vergoeding is uitgesloten voor inzittenden van een « door motor voortbewogen voertuig, andere dan een auto, autobus, autocar, trein of tram » en deze opsomming limitatief is.

De gebruikelijke betekenis van het begrip « auto » (afkorting van automobiel) is : een « geslacht » of « groep » motorvoertuigen waarin verscheidene soorten te vinden zijn zoals : autotaxis, autoreizen, automobibussen, autocars, autovrachtwagens, « automobions », « automobionetten », autobestelwagens, personenauto's, vrachtauto's, bestelauto's, enz. Uit niets blijkt dat de polis met het woord « auto » enkel « personenauto's » zou bedoeld hebben.

2. In een verzekeringscontract van een tijdschrift is bedongen dat bij ongeval geen vergoeding zal worden uitgekeerd aan de inzittenden van het voertuig « indien bij de voerder het gebruik van alcoholica is vastgesteld of zulks uit verklaringen van getuigen blijkt ».

Voor de toepassing van dit beding is niet vereist dat het eventueel bij de voerder blijkend verbruik van alcoholica het ongeval heeft veroorzaakt of beïnvloed. Maar er kan niet redelijk beweerd worden dat het de uitsluiting van de inzittenden bedoeld heeft zelfs wanneer het verbruik van alcoholica door de voerder niet de minste kans tot enig gevaar voor ongevallen zou opgeleverd hebben, of niet van aard is geweest een zeer voorzichtig man ertoe aan te zetten zich te onthouden van om 't even welke gedra-

ging die enige kans tot gevaar voor hemzelf of voor anderen kon in het leven roepen.

Drukkerij Het Volk t/De Veerman.

Gezien de gedingstukken, ondermeer de uitgifte van het aangevochten vonnis dd. 18 mei 1962 van de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde zetelende als rechtbank van koophandel;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig voorkomt;

dat de geïntimeerde de bevestiging vraagt van het vonnis a quo;

Overwegende dat de bevoegdheid van de eerste rechter niet meer wordt betwist; dat overigens de eerste rechter bevoegd was om ter zake te beslissen;

Overwegende dat het geschil de uitvoering aangaat van appellantes ongevallenverzekeringspolis 132.357 dd. 13.2.55, zoals door haar rechtsgeldig bij toepassing van het art. 8 aangevuld en gewijzigd in haar weekblad « Ons Zondagsblad » van 19.X.1957;

dat aldaar de appellante de uitkering verzekert van een forfaitaire som, hier 30.000 fr. voor het geval een verzekerde door ongeval komt te overlijden (art. 7, artt. 3, 11);

dat — nu de verzekerde De Veirman Leopold op 15.2.61 aan de gevolgen van een verkeersongeval dd. 14.2.1961 is gestorven en noch vrouw noch kinderen achterliet — de verzekerde som, in geval van toepasbaarheid van de polis, aan de andere verzekerde toekomt, hier de geïntimeerde (art. 9);

dat de geïntimeerde het bedrag opvoert;

Overwegende dat van de polis slechts genieten de abonné's en lezers van « Ons Zondagblad » en dit op voorwaarde van tijdige betaling van het leesgeld of de abonnementsprijs; dat de verzekerde som verandert naar gelang het bedrag van het leesgeld; dat — spijt de terminologie — de werkelijkheid is dat, bij kontrakt, én het abonnement én de verzekering worden verstrekt, tegen het zogenaamd lees- of abonnementsgeld dat een tegenprestatie is én voor het weekblad én voor de verzekering;

dat dit alles blijkt uit de volgende bijzonderheden van de polis: a) om verzekerd te zijn moet de verzekerde op de dag van het ongeval in het bezit zijn van een genummerde polis die door de appellant werd uitgereikt (art. 1); b) het gaat om een kontrakt (art. 7); c) de waarborg van de verzekering is gebonden aan het lees- of abonnementsgeld van het weekblad (zelfde art.); d) de verzekering is geschorst of eindigt wanneer leesgeld of abonnementsprijs niet tijdig worden betaald, of wanneer het weekblad tijdelijk of definitief ophoudt afzonderlijk te verschijnen (ibidem); e) aanvragen om nieuwe verzekering moeten bij de appellante ingediend worden en de veranderingen van adres of verkoper moeten ingediend worden bij het weekblad (nog ibidem); f) naargelang van de prijs van de onderschreven uitgave van het weekblad (6 f of 5 f) wordt het geheel of slechts de helft van de polisbedragen verzekerd (zie onderaan de polis);

dat het recht van de appellante om op gelijk welk ogenblik eenzijdig de polis te wijzigen of af te schaffen, en het recht van de verzekerde op ieder ogenblik het abonnement op te zeggen of niet meer te vernieuwen niet betekenen dat de verzekering, wanneer ze loopt, zonder tegenprestatie is;

Overwegende dat het ongeval zich voordeed te Lokeren, des nachts, omstreeks 1 u. 1.30 u. op de Gentsteenweg, met een motorvoertuig gestuurd door Van Durme Julien, naast wie De Veirman Albert gezeten was; dat de bestuurder met het voertuig tegen een

boom reed en De Veirman Albert hierbij de letsels opleep aan dewelke hij daags nadien zou overlijden;

Overwegende dat — naar de gegevens van hetgeen van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek wordt voorgebracht — het voertuig was: een motorvoertuig lichte vrachtwagen, autokamionette, bestelwagen, totaal gewicht 3 ton, geschikt voor het vervoer van zaken en voor het vervoer van, bestuurder inbegrepen, drie personen;

dat de gebruikelijke betekenis van het begrip «auto» (verkorting van automobiël) is: een «geslacht» of «groep» motorvoertuigen waarin meerdere soorten te vinden zijn zoals: autotaxis, autotreinen, autoomnibussen of autobussen, autocars, autovrachtwagens, autokamions, autokamionetten, autobestelwagens, personenauto's, vrachtauto's, bestelauto's, enz.);

dat niets ter zake aantoonde dat de polis van deze gebruikelijke betekenis van het woord «auto» wou afwijken, en slechts loutere «personenauto» zou bedoeld hebben;

dat het voertuig van het ongeval bijgevolg in het raam valt van het in art. 5/4 van de polis gebruikte woord «auto»;

Overwegende dat, om de inzittenden van de auto's bij de toepassing van dit art. 5/4 uit de verzekering te weren, het eventueel bij de voerder blijkend verbruik van alcoholica niet noodzakelijk het ongeval moet veroorzaken of beïnvloeden hebben;

dat echter — nu de polis moet geacht worden te goeder trouw te zijn opgemaakt, zij door de verzekerde bij wijze van toetreding werd opgenomen en deswege ten gunste van de verzekerde dient uitgelegd te worden waar zij enigszins onduidelijk of twijfelachtig voorkomt — de appellante ongegrond voorhoudt dat om het even welk verbruik van alcoholica (door de voerder), hoe gering het ook weze, op zich zelf en zonder meer de inzittenden uit de verzekering zou uitsluiten;

dat vooreerst in het besproken artikel niet uitdrukkelijk wordt bedongen dat de voerder zich van alle gebruik van alcoholica moet onthouden hebben opdat inzittenden de verzekering zouden kunnen genieten;

dat verder de appellante niet redelijk voorhouden kan dat het litigieus art. 5/4, zelfs door de andere beschikkingen van de polis toegelicht, de uitsluiting van de inzittenden zou bedoeld hebben zelfs wanneer het verbruik van alcoholica door de voerder niet de minste kans tot enig gevaar voor ongevallen zou opleveren hebben, of niet van aard is geweest een zeer voorzichtig man ertoe te moeten aanzetten zich van om het even welke gedraging te onthouden die enige kans tot gevaar voor hem zelf of voor anderen kon in het leven roepen;

dat niets — ondermeer noch de aanrijding zelf, noch het herbergbezoek van de voerder in de laatste zes uren voor het ongeval, noch zijn verbruik van drie glazen bier in diezelfde tijdspanne, waarvan twee in het laatste uur, noch het feit dat de voerder het laatst rond 18 uur gegeten had, noch het feit dat hij de plaats van het ongeval heeft ontvlucht en van hem geen bloedstaal kon genomen worden, noch het feit dat het slachtoffer meer dan de voerder had gedronken — ter zake in hoofde van de voerder een ruimer en verder strekkend verbruik van alcoholica komt bewijzen;

dat de uitsluiting van verzekering voor de inzittenden in de hierboven omschreven gevallen, gelet op de normale levenswijze in onze samenleving, hierop zou neerkomen dat de verzekering, die vanzelfsprekend, overeenkomstig de gemeenschappelijke bedoeling van partijen, als praktisch nuttig gewild werd, tot een dode letter zou herleid worden; dat zulks niet verenig-

baar is met een uitvoering te goeder trouw van de verzekeringsovereenkomst;

Overwegende dat de opgeworpen redenen tot uitsluiting bijgevolg ongegrond zijn; dat anderzijds de geïntimeerde aan de vereiste voorwaarden voldoet en het voordeel van de verzekering te genieten en op de gevorderde som van 30.000 fr. aanspraak te maken;

Om die renenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond, bevestigt het aangevochten vonnis, veroordeelt de appellante tot de kosten van de aanleg.

NOOT: De voorziening in Cassatie betreffende het tweede punt werd verworpen door Cass. 7 januari 1966 R.W. 1965-66, 1845. Het door bovenstaand arrest bevestigde vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, zetelend in zaken van koophandel, 18 mei 1962, is in dit nummer opgenomen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE (zetelend in zaken van Koophandel)

18 mei 1962.

Voorzitter: M. Zenner.

Rechters: M.M. Vanheule en Westerlinck.

Advocaten: Mrs. Snoeck en Ronse.

1. Bevoegdheid en aanleg. — Vordering tegen een tijdschrift op grond van verzekering bij ongeval. — Vast bedrag der vergoeding. — Bevoegdheid van de rechtbank van koophandel.
2. Verzekeringen. — Tijdschrift. — Beding: geen dekking «indien bij de voerder het gebruik van alcoholica is vastgesteld». — Interpretatie.

1. De rechtbank van koophandel is bevoegd om kennis te nemen van de eis tot betaling van een vaste som, die door een tijdschrift in een aan het abonnement verbonden verzekeringscontract wordt toegezegd aan bepaalde familieleden van zijn lezers voor het geval de abonné door ongeval komt te overlijden.

2. In een verzekeringscontract van een tijdschrift is bedongen dat bij ongeval geen vergoeding zal worden uitgekeerd aan de inzittenden van het voertuig «indien bij de voerder het gebruik van alcoholica is vastgesteld of zulks uit verklaringen van getuigen blijkt».

Als blijkt dat dit beding voorkomt in een artikel dat buiten ongevallen door kernenergie, onlusten of oorlogsgebeurtenissen, de uitsluiting van risico's betreft die door een persoonlijke handeling van de verzekerde verzuurd worden, moet in de geest daarvan en in de geest van de wet op de verzekeringen geoordeeld worden, dat partijen de kennelijke dronkenschap van de voerder bedoeld hebben, derwijze dat de verzekerde een zware fout begaat door met een dronken voerder mee te rijden en aldus het risico verhoogt.

De Veerman t/Drukkerij Het Volk.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt verweerster te veroordelen om aan aanlegster te betalen een bedrag groot dertig duizend fr., ten titel van forfaitaire vergoeding, op grond van een kosteloos verzekeringskontraat door verweerster aan de lezers van haar weekblad toegekend;

I. Bevoegdheid :

Overwegende dat verweerster, op grond van art. 2 der wet van 15 december 1872 en 12 Wet 25 maart 1876, de bevoegdheid dezer rechtbank betwist; dat zij aanvoert dat zij, als handelaarster, gedagvaard tot betaling van een bepaalde geldsom, voor de rechtbank van koophandel diende te worden gedagvaard;

Overwegende dat het verzekeringskontraakt waarop partijen zich beroepen, forfaitaire vergoedingen voorziet, onverschillig het belang van de door het slachtoffer geleden schade; dat het, ter zake derhalve niet gaat over het herstel van het eigenlijk door aanlegster geleden verlies, doch wel over het uitbetalen ener vastgestelde som;

Overwegende dat, waar aanlegster de betaling van deze som vordert, er bezwaarlijk kan worden beweerd dat de eis tot doel heeft de schade te herstellen welke aanlegster tengevolge van de dood van haar zoon heeft geleden (Rechtb. Gent, 9.12.1961, R.W. 1960/61, kol. 1424; Verbr. 4.7.1912, Pas. 1912-1-380; Traité des Assurances Terrestres, F. Monette-A. De Villé en R. André, t. II, nr 603);

Overwegende dat derhalve de rechtbank van koophandel bevoegd is om over de vordering te kennen;

Overwegende echter dat de rechtbank van koophandel tevens als consulaire rechtsmacht fungeert, zodat zij in die hoedanigheid bevoegd is om ter zake uitspraak te doen; dat nochtans de vordering diende ingespannen volgens de voorschriften toepasselijk op de procedure voor de rechtbank van Koophandel, zodat de stelling van pleitbezorger overbodig was en de kosten ervan ten laste van aanlegster moeten worden gelegd;

II. Ten gronde :

Overwegende dat verweerster, die eerst aanvoerde dat het niet bewezen was dat aanlegster als begunstigde in de polis vermeld is, thans verklaart aan dit middel te verzaken, vermits het bewezen is dat aanlegster werkelijk als tweede begunstigde aangeduid werd;

Overwegende dat verweerster verder aanvoert dat, waar het ongeval gebeurde bij gebruik van een bestelauto-camionette Renault, zij tot geen betaling gehouden is omdat de polis elke vergoeding uitsluit voor inzittenden van een door motor voortbewogen voertuig andere dan een auto, autobus, autocar, trein of tram en deze opsomming limitatief is;

Overwegende dat het doel van de uitsluiting ongetwijfeld is, de inzittenden van zekere motorvoertuigen, waarvan het gebruik op zichzelf als bijzonder gevaarlijk wordt aangezien, het voordeel van de verzekering te weigeren; dat echter een bestelauto, zoals die waarin het slachtoffer had plaats genomen en soms dienstig is voor personenvervoer moet aangezien worden als zijnde een «auto» in de zin van art. 5; dat trouwens, het gebruik ervan geen verzwaring van risico medebrengt;

Overwegende dat verweerster ook nog tegenwerpt dat het door het strafrechterlijk onderzoek bewezen is dat de voerder van de bestelwagen minstens drie glazen bier gedronken had; dat, krachtens art. 5 van de polis, gewijzigd de 19 oktober 1957, zij geen vergoeding moet uitbetalen aan de inzittenden van een door motor bewogen voertuig, indien bij de bestuurder het gebruik van alcoholika is vastgesteld of zulks blijkt uit de verklaringen van getuigen;

Overwegende dat aanlegster vooreerst antwoordt dat de tekst van art. 5 door verweerster ingeroepen, niet overeenstemt met haar polis waarin alleen bedongen is dat niet gedekt worden de ongevallen aan de verzekerden overgekomen tijdens het gebruik van een door

motor bewogen voertuig, tenzij als inzittenden van een auto, autobus, autocar, trein of tram;

Overwegende dat art. 8 van de polis bepaalt dat de N.V. Drukkerij «Het Volk», zich het recht voorbehoudt de verzekering op gelijk welk ogenblik te doen ophouden of te wijzigen, mits voorafgaandelijke mededeling ervan in «Ons Zondagsblad» en (of) in het dagblad «Het Volk», en dat de nieuwe voorwaarden van kracht zullen zijn de dag waarop de aankondiging in een of in beide der voornoemde bladen is verschenen;

Overwegende dat de wijziging van art. 5 gepubliceerd werd in «Ons Zondagsblad» van 18 oktober 1957, nr. 451, zodat het ongeval — dat plaats had de 14 februari 1961 — onder de nieuwe voorwaarden valt;

Overwegende dat verweerster, zich steunend op gezegd art. 5 quarto, voorstaat dat, het bewijs geleverd zijnde dat de bestuurder van het voertuig waarin het slachtoffer had plaats genomen, alcoholika verbruikt had, zij de uitsluiting mag invoeren, zonder te moeten nagaan of het ongeval al dan niet geheel of gedeeltelijk aan dit dankverbruik te wijten is, omdat in de polis «juris et de jure» wordt vermoed dat alcoholgebruik het risico, dat kosteloos door verweerster gedragen wordt, verhoogt;

Overwegende dat aanlegster zich tegen verweersters stelling verzet, aanvoerende dat het onaannemelijk voorkomt haar het voordeel van de polis te ontzeggen, omdat de bestuurder van de bestelauto een drietal glazen bier gedronken heeft, wanneer het bewezen is dat dit gering alcoholverbruik in genen dele het ongeval veroorzaakt heeft;

Overwegende dat verweerster, tot staving van haar thesis, zich beroept op het kosteloos karakter van de verzekering en op de risicoverzekering welke het absorberen van alcohol door de bestuurder met zich medebrengt;

Overwegende dat, om verzekerd te zijn, de belanghebbende in het bezit moet zijn van een genummerde polis op de dag van het ongeval, afgeleverd door de Drukkerij «Het Volk»; dat van deze polis slechts kunnen genieten de abonnées van het weekblad «Ons Zondagsblad», en hun gezin; dat, zo de hoofverzekerde geen afzonderlijke premie moet betalen, deze premie evenwel in de prijs van het abonnement begrepen is; zodat er ter zake geen sprake is van «kosteloze verzekering», maar van een gewoon verzekeringskontraakt, dat onder toepassing valt van de wet van 11 juni 1874; dat, trouwens, zelfs indien moest aangenomen worden dat de verzekering in hoofde van de abonnees volkomen kosteloos is, dit kontraakt het karakter zou vertonen van een beding ten voordele van derden afgesloten enerzijds tussen de drukkerij «Het Volk» en de N.V. «Volksverzekering» anderzijds, zijnde respectief verzekeringsnemer en verzekeraar, en met als verzekerde de abonnee of dienstrechthebbers (art. 1165 en 1121 B.W.); dat eens dat de derde verklaard heeft daarvan te willen gebruik maken, deze zich mag beroepen op de polis en op de wet van 11 juni 1874;

Overwegende dat de wettig gesloten overeenkomsten te goeder trouw moeten uitgevoerd worden en niet alleen verbinden tot hetgeen daarin is uitgedrukt, doch ook tot al de gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet aan de verbintenissen volgens haar aard, worden toegekend (art. 1134 en 1135 B.W.);

Overwegende dat de ekonomie van de verzekeringsovereenkomst beheerst wordt door het evenwicht tussen premie en risico; dat met het oog op dit evenwicht de wetgever bij art. 16 en art. 31 van de wet van 11 juni

1874 toelaat de niet-verzekering op te werpen omdat in beide gevallen — zware fout of vrijwillige verzwaaring van risico — er een wanverhouding ontstaat tussen de prestatie van de verzekeraar en deze van de verzekerde;

Overwegende dat de verzekeraar mag stipuleren dat sommige risico's niet zullen gedekt worden, ongeacht er geen causaal verband bestaat tussen deze risico's en het ongeval (Brussel, 21.12.1954, R.G. A.R. 1955-5638); dat echter dergelijke bedingen van niet-verzekering die de rechten van de verzekerde beperken, zo klaar en ondubbelzinnig moeten zijn, dat geen twijfel kan bestaan nopens de gemene wil van beide partijen, en inzonderheid nopens het akkoord van de verzekerde met dergelijke restrictie (Brussel, 29.1.1958, J.T. 1958, bl. 728);

Overwegende dat al de gevallen, door art. 5-1/ tot en met 10/ opgesomd in de gewijzigde polis, buiten de lichamelijke letsels veroorzaakt, door wat gewoonlijk genoemd wordt «atoomkracht of kernenergie» (art. 5-1/, laatste alinea), en de ongevallen die het gevolg zijn van heirkracht zoals onlusten, oorlogsgebeurtenissen, enz. allen vermeld in art. 5-6, een persoonlijke handeling van de verzekerde onderstellen waardoor het risico verzwakt wordt;

Overwegende dat verweerster, door voor te houden dat zij krachtens art. 5/ quarto van haar polis, bij het minste drankverbruik door de bestuurder — b.v. een glas licht tafelbier — tegen de inzittende en/of diens rechthebbenden uitsluiting van dekking mag inroepen, een stelling verdedigt welke tegen de geest van gezegd artikel 5 in zijn geheel en van de wet op de verzekeringen indruist en waarmee de verzekerde

zich heel zeker niet akkoord verklaard heeft bij het afsluiten van het kontrakt;

Overwegende dat, op grond van wat voorafgaat, de woorden «indien bij de voerder het gebruik van alcoholika is vastgesteld of zulks uit verklaringen van getuigen blijkt», alleen kunnen bedoelen een voerder die kennelijk dronken is, zodat de verzekerde een zware fout begaat door met een beschonken bestuurder mede te rijden en hij aldus het risico verhoogt;

Overwegende dat uit het door partijen overgelegd strafdossier blijkt dat de bestuurder slechts een drie-tal glazen bier gedronken had en niet vervolgd werd, om dronken zijnde, een voertuig bestuurd te hebben;

Overwegende dienvolgens, dat verweerster ten onrechte weigert het bedrag van 30.000 fr. aan aanlegster uit te keren;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

alle verdere en meer omvattende besuiten verwerpende, zetelende in zaken van koophandel, verklaart zich bevoegd; zegt echter dat de kosten van stelling van pleitbezorger ten laste van aanlegster zullen zijn, en, ten gronde rechtdoende, veroordeelt verweerster om aan de aanlegster de som van dertigduizend fr. te betalen, met de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt verweerster tot al de kosten met uitzondering van deze van stelling van avoué.

.....

NOOT: Zie in dit nummer het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 17 september 1963, waarbij vooreenstaand vonnis bevestigd werd.

WETGEVING

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting

Toelichting

Dames en Heren,

De huidige toebedeling van zetelende en staande magistraten in en bij de rechtbanken van eerste aanleg voldoet niet meer aan de objectieve criteria, die hierbij moeten in acht genomen worden. Dit is overduidelijk gebleken uit de voorbereidende werken van de wet van 24 juni 1966, waarbij het aantal rechters in de meeste arrondissementen werd verhoogd met het oog op de toepassing van de wetgeving op de jeugdbescherming.

Het eerste en voornaamste objectief criterium is het bevolkingscijfer van elk arrondissement. Voor de rangschikking van de rechtbanken en vrederechters in klassen wordt het bevolkingscijfer als enig criterium genomen.

Wij dienen evenwel ook rekening te houden met de omvang van de gerechtelijke activiteit in elk arrondissement: d.w.z. het aantal te behandelen of afgehandelde zaken en de belangrijkheid van deze zaken. De gerechtelijke activiteit staat immers niet uitsluitend in functie van het bevolkingscijfer van elk arrondissement. Zij wordt beïnvloed door de economische activiteit van de bevolking, de concentratie van openbare instellingen en private ondernemingen in de grote centra, de aanwezigheid van grote verkeerswegen, enz.

Het hoeft geen betoog dat de gegevens op dewelke bovengenoemde criteria berusten sinds 1953 sterk geëvolueerd zijn. En nochtans vormt de wet van 3 april 1953 nog steeds de basis van de ambtenverdeling van

de zetelende en, alhoewel in mindere mate, ook van de staande magistratuur in de verschillende arrondissementen van het land.

Tijdens de voorbereidende besprekingen van de wet van 24 juni 1966, werd door de regering herhaaldelijk beloofd, dat zij elk parlementair initiatief zou steunen om bij hoogdringendheid billijke verhoudingen te scheppen in de verdeling van het aantal magistraten over elk arrondissement. Dit doel streven wij na bij het indienen van onderhavig voorstel.

* * *

Globaal aantal zetelende magistraten

Zoals wij verder zullen zien, vormt het totaal van de effectieve magistraten van de zetel (voorzitter + onder-voorzitters + effectieve rechters), het uitgangspunt voor de vaststelling van het specifiek aantal magistraten in elk arrondissement. Dit totaal van de zetel van iedere rechtbank dient derhalve vooreerst vastgesteld te worden op grond van de objectieve criteria, die boven werden aangehaald.

Het bevolkingscijfer is een onbetwistbaar cijfer. Wij hebben uit het bevolkingscijfer het volgende criterium afgeleid: tot 75.000 inwoners 4 magistraten en vervolgens 1 magistraat méér per gehele of begonnen schijf van 25.000 inwoners.

De basisregel — één magistraat per 25.000 inwoners

— berust op het gemiddeld aantal magistraten einde 1953. Op een totale bevolking van 8.798.055 inwoners voorzag men toen 355 zetelende magistraten, hetzij 1 per 24.783 inwoners.

Maar gezien iedere rechtbank ten minste 4 zetelende magistraten dient te tellen om de dienst te kunnen verzekeren, hebben wij dit getal als minimum vooropgesteld voor de kleinste rechtbanken.

Het bepalen van de *gerechtelijke activiteit* in elk arrondissement is meer omslachtig. De jongste statistische gegevens dateren van 1963. Sommigen beweren dat die gegevens niet helemaal betrouwbaar zijn, doch iedereen beroept zich daarop wanneer een tekort aan magistraten moet aan de kaak gesteld worden. Er zullen terzake wel nooit volkomen betrouwbare statistieken kunnen aangelegd worden. Het is daarom dat wij ze slechts aanwenden voor het bepalen van bijkomende criteria.

Uit het menigvuldig cijfermateriaal van de statistiek (Gerechtelijke Statistieken, jaar 1963, uitgegeven 1965-1966) hebben wij twee konkrete cijferreeksen samengesteld. De eerste bevat het totaal in 1963 uitgesproken eindvonnissen in correctionele en burgerlijke zaken, alsook in handelszaken wanneer de rechtbank van eerste aanleg de functie van rechtbank van koophandel vervult. De tweede bevat het totaal aantal zaken dat in 1963 bij iedere rechtbank aanhangig werd gemaakt. De eerste reeks geeft ons een idee van de gepresteerde arbeid, hetgeen op zichzelf geen afdoend bewijs is van de omvang van het te presteren gerechtelijk werk. Dit

laatste vinden wij beter weerspiegeld in de tweede reeks cijfers.

Het is gebleken dat over het algemeen als redelijk gemiddelde kan vooropgesteld worden: een maximum van 200 eindvonnissen en van 300 ingeleide zaken per magistraat. Men zou andere cijfers kunnen vooropstellen, bijv. 150 eindvonnissen en 200 ingeleide zaken, of nog 250 eindvonnissen en 350 ingeleide zaken. Doch in het eerste geval zou het aantal magistraten in een te grote mate stijgen, en in het tweede geval zouden te veel functies moeten verdwijnen, opdat de aanpassing zou kunnen verwezenlijkt worden.

Wij hebben gemeend dat in de vijf grote arrondissementen (Brussel, Antwerpen, Luik, Gent en Charleroi) het cijfermateriaal, dat enkel het aantal zaken weergeeft, dient aangepast te worden, met een correctief van 10 %. Dit om een dubbele reden: enerzijds wegens het feit dat gans de activiteit van de Voorzitter en een deel van de activiteit van één of méér ondervoorzitters wordt opgeslorpt door de administratieve taken die de leiding van een grote rechtbank en een belangrijk korps van magistraten met zich brengt, anderzijds omdat iedereen ervan overtuigd is dat zowel de burgerlijke of de strafzaken die grote rechtbanken te behandelen hebben, over het algemeen belangrijker zijn dan in kleinere rechtbanken en dan ook veelvuldiger plichten en taken meebrengen.

In de onderstaande tabel hebben wij het resultaat van al die bewerkingen samengebracht, zodat een overzicht van de toestand mogelijk wordt.

Berekening van het aantal zetelende magistraten volgens objectieve criteria

Arrondissement	Aantal zetels sinds 1953	Bevolking	Aantal m. even- red. m. bevolking	Aantal eind- vonnissen	Aantal m. even- red. m. vonnissen	Aantal ingeleide zaken in 1963	Aantal m. even- red. m. ingeleide zaken
	(6)	1	(2)	(3)	(4)	(5)	
Antwerpen	36	885	37	7.561	42	10.028	38
Mechelen	8	274	12	2.106	11	3.049	11
Turnhout	7	308	14	1.889	10	2.755	10
Brussel	61	1.471	60	12.269	69	16.239	61
Leuven	9	369	16	2.870	15	3.031	11
Nivelles	7	212	10	1.248	7	2.161	8
Charleroi	27	601	26	4.600	27	8.313	31
Mons	16	421	18	2.820	15	3.600	12
Tournai	10	298	13	1.430	8	1.942	7
Brugge	15	411	18	4.491	23	4.630	16
Kortrijk	13	377	17	3.449	18	4.199	14
Ieper	5	129	7	1.437	8	1.766	6
Veurne	4	94	5	1.172	6	1.451	5
Oudenaarde	8	256	12	1.758	9	2.446	9
Gent	24	559	24	4.252	25	5.394	20
Dendermonde	13	464	20	3.269	17	5.108	18
Huy	7	127	7	1.082	6	1.467	5
Liège	29	640	27	4.689	27	6.570	24
Verviers	11	235	11	1.422	8	2.053	7
Hasselt	7	312	14	2.401	13	3.280	11
Tongeren	7	285	13	1.874	10	2.744	10
Arlon	5	92	5	977	5	1.461	5
March-en-Famenne	4	55	4	301	2	739	3
Neufchâteau	4	68	4	455	3	742	3
Dinant	7	142	7	1.566	8	2.150	8
Namur	10	230	11	2.182	11	2.518	9

(1) Bevolkingscijfer einde 1963 in duizendtallen.

(2) Tot 75.000 inwoners 4 zetels, en vervolgens 1 zetel per 25.000 inwoners.

(3) Totaal van het aantal in 1963 uitgesproken eindvonnissen in burgerlijke, correctionele en handelszaken.

(4) Het aantal magistraten vastgesteld op grond van een

totaal aantal eindvonnissen van maximum 200 per magistraat. Correctief: + 10% in de 5 grote arrondissementen.

(5) Zelfde berekening op grond van maximum 300 ingeleide zaken per magistraat. Zelfde correctief.

(6) Bevatend de voorzitter, de ondervoorzitters en de effectieve rechters.

Sinds wij dit voorstel hebben ontworpen werd de wet van 24 juni 1966 betreffende de rechterlijke inrichting, met het oog op de toepassing van de wet op de jeugdbescherming afgekondigd, alsook de wet van 1 september 1966 tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting.

Bij de aanpassing van het aantal rechters zowel door de wetten van 24 juni 1966 en 1 september 1966 heeft men geen rekening kunnen houden met de voorhanden zijnde objectieve criteria en werden namelijk nieuwe plaatsen van rechter gecreëerd die door niets werden gerechtvaardigd. Anderzijds blijven bepaalde arrondissementen verstoken van het aantal zetelende magistraten waarop zij volgens diezelfde criteria recht hebben.

Wij beschouwen als grondregel dat ieder arrondissement een aantal zetelende magistraten dient te hebben naar evenredigheid met het bevolkingscijfer. Doch wij aanvaarden als correctief de verhouding met het aantal eindvonnissen en het aantal ingeleide zaken, op voorwaarde dat zodoende een aantal magistraten wordt gerechtvaardigd dat hoger ligt dan het aantal bepaald door het bevolkingscijfer.

Door de onderstaande tabel zullen wij een klaardere kijk krijgen in de bestaande verhoudingen en deze die door de objectieve criteria worden opgedrongen.

Aantal zetelende magistraten

Arrondissement	Volgens bevolking	Max. volg. bijkomende criteria	Aantal sinds 1953	Sinds wet van 24 juni 1966	Sinds wet van 1 september 1966
Antwerpen	37	42	36	38	38
Mechelen	12	—	8	9	10
Turnhout	14	—	7	8	10
Brussel	60	69	61	66	66
Leuven	16	—	9	11	13
Nijvel	10	—	7	7	8
Charleroi	26	31	27	29	31
Bergen	18	—	16	18	18
Doornik	13	—	10	11	12
Brugge	18	23	15	17	18
Kortrijk	17	18	13	15	16
Ieper	7	8	5	5	5
Veurne	5	6	4	4	4
Oudenaarde	12	—	8	9	10
Gent	24	25	24	26	26
Dendermonde	20	—	13	16	17
Hoei	7	—	7	7	7
Luik	27	—	29	31	31
Verviers	11	—	11	11	11
Hasselt	14	—	7	10	10
Tongeren	13	—	7	10	10
Marche-en-Famenne	4	—	4	4	4
Aarlen	5	—	5	6	6
Neufchâteau	4	—	4	5	5
Dinant	7	8	7	7	7
Namèn	11	—	10	11	11

Het is dus duidelijk dat volgende rechtbanken recht hebben op bijkomende zetels, vertrekkende van het aantal dat zij bekomen hebben sinds de wet van 1 september 1966:

Antwerpen	4
Mechelen	2
Turnhout	4
Brussel	3
Leuven	3
Nivelles	2
Tournai	1

Brugge	5
Kortrijk	2
Ieper	3
Veurne	2
Oudenaarde	2
Dendermonde	3
Hasselt	4
Tongeren	3
Dinant	1
	44

Doch het is even duidelijk dat aan volgende rechtbanken te veel zetels werden toegekend:

Gent	1
Liège	4
Arlon	1
Neufchâteau	1
	7

Het is niet meer dan billijk dat de bestaande verhoudingen in die zin zouden verbeterd worden. Dit moet vanzelfsprekend geschieden mits eerbiediging van de persoonlijke rechten van de magistraten die op overtoellige plaatsen werden benoemd. Dit moet om redenen van praktische aard geleidelijk worden gedaan.

Dit is het oogmerk van dit voorstel.

* * *

Aantal voorzitters, ondervoorzitters, effectieve rechters en plaatsvervangende rechters

Eenmaal het globaal aantal zetelende magistraten voor elk arrondissement bepaald, is het gemakkelijk het aantal functies van de zetel vast te stellen.

Er is in elk arrondissement één voorzitter. Traditioneel wordt een zetel van ondervoorzitter toegekend voor iedere schijf van 5 zetelende magistraten, de voorzitter niet medegerekend. Traditioneel wordt het aantal plaatsvervangende rechters vastgesteld op de helft van het aantal effectieve rechters in de rechtbanken die méér dan 225.000 rechtsonderhorigen tellen, en in de andere rechtbanken op hetzelfde getal als dat van de effectieve rechters.

* * *

Aantal leden van de parketten

Het is opvallend dat volgens de tabel, gevoegd bij de wet van 3 april 1953, het aantal magistraten van het parket overeenstemt met 50 à 75 % van het aantal magistraten van de zetel in elk arrondissement. In de grote arrondissementen ligt die verhouding aan de hoge kant, in de kleinere arrondissementen aan de lage kant. Dit komt ons redelijk voor.

In ons voorstel hebben wij dan ook getracht diezelfde verhoudingen te verwezenlijken, vertrekkend wel te verstaan van het vooropgesteld aantal magistraten van de zetel in iedere rechtbank.

Doch sinds ettelijke jaren wordt het wettelijk kader van de parketten in ruime mate overschreden door de delegatie van substituten-krijgsauditeurs in de functie van substituut-procureur des Konings. In sommige parketten werd het effectief van de magistraten door dit procédé verdubbeld.

Deze aanvulling van het gewoon kader van de parketten kan verklaard worden door het tekort aan magistraten in de meeste parketten. Minder verklaarbaar is, dat de delegatie van magistraten in de ministeriële departementen en regeringsdiensten blijft voortbestaan.

Het procédé van de delegatie in een of andere zin is geenszins te verantwoorden. De plaats van magistraten

is in en bij de rechtbanken en meer bepaald de rechtbanken in en bij dewelke zij krachtens hun benoeming hun ambt moeten vervullen. De bestaande ongezonde toestanden moeten worden opgeruimd door een billijke uitbreiding van het wettelijk kader van de parketten, waarin de gedelegeerde magistraten kunnen opgenomen worden.

* * *

Het vaststellen van het kader van de magistratuur is geen Vlaams-Waalse kwestie en mag dit ook niet worden. Zeer zeker is het tekort aan magistraten het grootst in de Vlaamse gewesten, wanneer men de Vlaamse arrondissementen globaal beschouwt. En ongetwijfeld is de openbare mening in Vlaanderen ernstig bekommerd om deze onrechtvaardige staat van zaken.

Maar er zijn ook Waalse arrondissementen die benadeeld worden door deze toestand. En in het arrondissement Gent bijv. tellen wij te veel magistraten.

Bovenal beoogt ons voorstel een aanpassing om wille van de rechtvaardigheid, welke al te lang reeds op zich heeft laten wachten.

L. LINDEMANS

WETSVOORSTEL

Artikel 1.

De tweede, derde en vierde kolom van de tabel III gehecht aan de wet van 4 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting worden vervangen zoals aangegeven in de hiernavolgende tabel:

Zetel	Ondervoorzitters	Rechters	Plaatsvervangende rechters	Substituten van de Procureur des Konings
Antwerpen	7	34	17	30
Mechelen	2	9	5	8
Turnhout	2	11	6	9
Brussel	13	55	27	49
Leuven	2	13	7	9
Nijvel	1	8	8	6
Charleroi	5	25	13	21
Bergen	3	14	7	12
Doornik	2	10	5	8
Brugge	4	18	9	14
Kortrijk	3	14	7	12
Veurne	—	5	5	2
Ieper	1	6	6	3
Oudenaarde	2	9	5	7
Gent	4	20	10	18
Dendermonde	3	16	8	13
Hoei	1	5	5	3
Luik	4	22	11	19
Verviers	1	9	5	5
Hasselt	2	11	6	9
Tongeren	2	10	5	8
Aarlen	—	4	4	2
Marche-en-Famenne	—	3	3	1
Neufchâteau	—	3	3	1
Dinant	1	6	6	4
Namen	1	9	5	6

Art. 2.

El zal pas na 1 januari 1967 kunnen voorzien worden in de benoeming van volgend aantal magistraten, begrepen in het aantal vermeld in de tabel vervat in voorgaand artikel:

Zetel	Ondervoorzitters	Rechters	Plaatsvervangende rechters
Antwerpen	—	4	2
Mechelen	1	1	1
Turnhout	2	2	2
Brussel	—	3	1
Leuven	—	3	1
Nivelles	—	2	2
Tournai	—	1	—
Brugge	1	4	2
Kortrijk	1	1	—
Veurne	—	1	1
Ieper	1	1	1
Oudenaarde	1	1	1
Dendermonde	—	3	1
Hasselt	1	3	2
Tongeren	1	2	1
Dinant	—	1	1

Art. 3.

Er zal pas na 1 januari 1968 kunnen voorzien worden in de benoeming van volgend aantal magistraten, begrepen in het aantal vermeld in de tabel vervat in artikel 1:

Zetel	Ondervoorzitters	Rechters	Plaatsvervangende rechters
Antwerpen	—	2	1
Turnhout	1	1	—
Brussel	—	2	1
Leuven	—	2	1
Nivelles	—	1	1
Brugge	1	2	1
Kortrijk	1	—	—
Ieper	1	—	—
Oudenaarde	1	—	—
Dendermonde	—	2	1
Hasselt	1	2	1
Tongeren	1	1	1

Art. 4.

Er zal pas na 1 januari 1969 kunnen voorzien worden in de benoeming van volgend aantal magistraten, begrepen in het aantal vermeld in de tabel vervat in artikel 1:

Zetel	Ondervoorzitters	Rechters	Plaatsvervangende rechters
Antwerpen	—	1	1
Brussel	—	1	1
Leuven	—	1	1
Brugge	1	1	1
Dendermonde	—	1	1
Hasselt	1	—	—

Art. 5.

Artikel 6, § 1 van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting wordt afgeschaft.

De magistraten, die op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet als gedelegeerde een gerechtelijke of bestuurlijke functie waarnemen, blijven evenwel ten persoonlijken titel genieten van de voordelen die het voornoemd wetsartikel hen verschaft, totdat zij in het wettelijk kader van het parket worden opgenomen.

13 september 1966.

L. LINDEMANS, A. KEMPINAIRE, A. VRANCKX, A. SAINT-REMY, G. VAN LINDT DE JEUDE, F. LEFERE

BALIELEVEN

Balie bij het Hof van beroep te Brussel

De Heer Stafhouder der Orde van advocaten bij het Hof van beroep te Brussel heeft de hieronderstaande zeer belangrijke omzendbrief aan de leden der balie van Brussel verzonden.

Daar de genomen maatregel een verre draagwijdte heeft, heeft de heer Stafhouder Mr. Gilson de Rouvreur er wel willen in toestemmen dat een vertegenwoordiger van ons weekblad hem een interview zou afnemen, betreffende de betekenis en de praktische toepassing van de genomen maatregel.

Wij danken de heer Stafhouder voor deze welwillendheid. Het interview zal in één der eerstkomende nummers gepubliceerd worden.

* * *

Geachte Confrater,

Artikel 16 van het huishoudelijke reglement, gewijzigd op 8 maart 1966, luidt als volgt:

« De leden van de Orde zullen ingeschreven worden » op één der kiezerslijsten, Franse of Nederlandse, volgens de taal welke zij hoofdzakelijk gebruiken in de » uitoefening van hun beroep.

« Deze lijsten zullen deocumenten zijn, alleen toegankelijk voor de leden van de Orde door raadpleging op het secretariaat en zullen niet mogen medegedeeld worden aan derden. Zij zullen geen ander » gevolg hebben dan het aanwijzen van de advocaten » verkiesbaar voor de ambten van de Orde.

« Alle leden van de Orde worden uitgenodigd de » lijst te laten kennen op dewelke zij wensen ingeschreven te worden.

« In de toekomst zal de keuze gebeuren bij het verzoek tot inschrijving op de tabel van de Orde.

« In uitzonderlijke gevallen zal het voor een lid van » de Orde mogelijk zijn van lijst te veranderen voor » gegronde redenen welke zullen beoordeeld worden » door de Raad. »

Volgens deze beschikking is de inschrijving op de taallijsten voorgescreven en de Raad kan, zo nodig, de advocaten die nog geen keuze gedaan hebben van ambtswege op deze lijsten inschrijven, overeenkomstig het criterium vermeld in alinea 1.

Tot heden had de Raad gemeend nog niet tot de strikte toepassing van deze regel te moeten overgaan. Er is echter een nieuw element, — nl. het verloop van de parlementaire werkzaamheden betreffende het ontwerp van gerechtelijk wetboek — dat de Raad ertoe verplicht deze houding te herzien. De belangen van de Brusselse balie vereisen zonder de minste twijfel dat zij over de breedst mogelijke vertegenwoordiging zou beschikken in de organen van de toekomstige Nationale Orde.

Dergelijke vertegenwoordiging berust op de nauwkeurige opgave van het aantal advocaten behorende tot elk taalregiem.

De leden van de Orde, die nog niet ingeschreven zijn op één van de twee lijsten, worden uitgenodigd, vóór 31 december 1966, op het secretariaat van de Orde, waar registers geopend zijn, de lijst te laten kennen op dewelke zij wensen ingeschreven te worden. Deze keuze kan eveneens per brief geschieden. Na deze datum zal de Raad overgaan tot inschrijving van de advocaten die hun keuze niet kenbaar hebben gemaakt.

Ik houd eraan met de meeste nadruk te onderstre-

pen dat de taallijsten, zoals voorheen, strikt vertrouwelijk blijven en slechts als gevolg hebben de advocaten aan te wijzen die verkiesbaar zijn voor de ambten van de Orde en, in de toekomst, de vertegenwoordiging van onze balie in de Nationale Orde te verzekeren. Met de meeste confraternale hoogachting,

De Stafhouder van de Orde,
E. GILSON de ROUVREUX.

Orde der Advocaten bij de Rechtbank te Brugge

De Heer Stafhouder der Balie te Brugge heeft, namens de Raad der Orde, de hieronderstaande motie gepubliceerd, waarmee voorzeker alle advocaten van het land zich zullen eens verklaren.

* * *

« Mijnheer,

» Het vereert mij, als Stafhouder van de Orde der » Advokaten bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te » Brugge, Ued. hierbij inliggend, de tekst te laten » worden van een motie, door de Orde, bij algemeen » heid van stemmen voorgedragen op de algemene » gadering van de Orde dd. 20 juni laatstleden.

» Mogen wij Uw welwillende en volstrekte aandacht » vragen voor de wens, in deze motie tot uiting gebracht.

» Het gaat niet op, waar artikel 440 van het ontwerp » van nieuw wetboek voor burgerlijke rechtspleging het » pleitmonopolie aan de advocaat voorbehoudt, in het » zelfde wetboek achteraf hieraan afbreuk te doen.

» Met mijn bijzondere hoogachting.

» De Stafhouder. G. Vandervennet. »

*Motie van de Orde der Advokaten
bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge.*

« De Orde der Advokaten bij de Rechtbank van Eerste » Aanleg te Brugge, in algemene vergadering op 20 juni » 1966, drukt haar wantrouwen en misnoegdheid uit in » verband met de voorgestelde tekst van artikel 728 van » het ontwerp van nieuw gerechtelijk wetboek van bur » gerlijke rechtspleging.

» Dit artikel voorziet voor zekere belangrijke Recht » banken niet alleen de vertegenwoordiging van de par » tijen door niet-advokaten, maar zelfs het recht te plei » ten voor zekere volmachtdraggers.

» Het is de bezorgdheid van de Orde der Advokaten » dat het principe van het pleitmonopolie, zoals uitge » drukt in het artikel 440 van hetzelfde ontwerp van » gerechtelijk wetboek, in plaats van afgetakeld te » worden, wel integendeel volstrekt absoluut zou ge » steld, zonder dan aan dit principe enige uitzondering » zou worden voorzien.

» Een goede en rechtvaardige rechtsbedeling, in het » welbegrepen belang van alle rechtzoekenden, kan » enkel gebeuren op een degelijk voorbereid en samen » gesteld bundel, na voorafgaandelijke pleidooien. Dit » veronderstelt juridische vorming, alleen gewaarborgd » door het diploma van hogere rechtsstudies en van » Baliepraktijk, onder controle en bescherming van de » Tuchtraden.

» De leden der Orde zijn dan ook unaniem van oor » deel dat, voor alle rechtbanken, enkel en alleen de » bij de Balie ingeschreven advocaat mag aanvaard wor » den als verdediger van de belangen van de recht » zoekenden en als hun vertegenwoordiger mag optreden.

» En gaat over tot de dagorde. »

Conferentie der Jonge Balie te Tongeren

Professor E. Bours over «Het fiscaal regime van de vergoedingen toegekend aan het slachtoffer van een ongeval»

Op vrijdag 28 oktober 1966 hield de Conferentie van de Jonge Balie te Tongeren haar plechtige openingszitting. De heer Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Luik, de heer Albert vereerde deze openingszitting met zijn aanwezigheid, samen met de raadsheeren Nielmans en Meers. Verder was het bestuur verheugd de heren Voorzitters van de Rechtbanken van Tongeren en Hasselt, de heren Driessen en Kranzen, te mogen begroeten, de heer Procureur des Konings Herbillon, de heer Ere-Voorzitter Réard alsmede talrijke magistraten en advocaten van de arrondissementen Tongeren en Hasselt.

De Heer Voorzitter van de Conferentie, Mr. J. Smeets heette de aanwezigen welkom en stelde de spreker voor in de persoon van de heer E. Bours, professor aan de Universiteit te Luik en advocaat aan het Hof van Beroep aldaar. Deze sprak in de Franse taal over «Het fiscaal regime van de vergoedingen toegekend aan het slachtoffer van een ongeval», aan welk onderwerp hij o.a. een artikel wijdde in het Journal des Tribunaux 1963, blz. 181-184.

Hierna volgt in vertaling de grotendeels door de spreker zelf opgestelde samenvatting:

* * *

De invloed die de wetgeving uitoefent op het geheel van het juridisch en economisch leven, groeit steeds aan. Wanneer thans een onderhoudsgeld toegekend wordt door de rechtbank, is het goed te weten dat de rechthebbende hiervan thans meer fiscaal belast wordt sinds de hervorming van 1962 en de schuldenaar minder. Bij de toekenning van vergoedingen voor contractbreuk door de werkrechtsherraad, is het goed te bedenken dat de genietter ervan een bepaald bedrag hierop zal moeten aan belasting betalen.

Spreker zal niet de vergoedingen voor arbeidsongevallen bespreken, vermits de fiscale hervorming van 1962 hieraan niets gewijzigd heeft. Vermeldenswaard is het arrest van Cassatie van 23-3-1966 onlangs gepubliceerd in het Rechtskundig Weekblad van dit jaar, 1966-67, 461.

Komend tot de ongevallen van gemeen recht, weze onderlijnd dat vóór de fiscale hervorming van 1962, de vergoedingen die door de verantwoordelijke persoon aan het slachtoffer uitgekeerd werden, niet belastbaar waren. De wetgever van 20 november 1962 heeft dit regime hervormd en besliste de vergoedingen die het volledig of gedeeltelijk herstel uitmaken van een tijdelijke of blijvende derving aan inkomsten, belastbaar te stellen.

Ingevolge de verschillende wettelijk voorziene regimes, dient volgens onderscheid gemaakt:

- 1) Onafhankelijken en vrije beroepen.
- a) tijdelijke inkomstenderving.

Deze vergoedingen zijn belastbaar krachtens artikelen 22, 6° en 30, 2° van de gecoördineerde wetten.

Voorwaarde van belastbaarheid is dat de vergoedingen toegekend worden tijdens de uitoefening van het beroep, ongeacht of de vergoeding geheel of gedeeltelijk is. Vergoedingen toegekend na stopzetting van de activiteit ofwel na overlijden van het slachtoffer, namelijk aan de erfgenamen, zijn belastingsvrij.

Deze vergoedingen zijn onderworpen aan een bijzon-

dere taksatie van 15 %, die in feite een voordeliger percentage is dan voor andere inkomsten. Deze vergoedingen worden afzonderlijk belast en moeten niet bij de andere inkomsten van de beneficiaris gevoegd worden.

- b) blijvende inkomstenderving.

Deze vergoedingen zijn belastbaar krachtens artikel 26 van de gecoördineerde wetten. De belasting blijft verschuldigd, ongeacht of het slachtoffer een rente, een pensioen of een kapitaal ontvangt.

Wat dient nu verstaan onder «vergoeding als herstel van een inkomstenderving»? Vergoeding voor morele schade (persoonlijke of ex haerede), terugbetaling van gedane onkosten (b.v. medische), van beschadigde klederen, enz. zijn uitgesloten.

Het probleem wordt heel wat ingewikkelder als de vergoeding toegekend werd wegens fysische minderwaarde of wegens het verdwijnen van de kostwinner uit het gezin. In deze gevallen is het onmogelijk te zeggen a priori, of zij al dan niet zal belast worden. Alles hangt af van de tekst zelf van het vonnis of van de transactionele overeenkomst. Indien bij de vaststelling van de vergoeding klaarblijkelijk abstractie werd gemaakt van alle overwegingen nopens inkomstenverlies, dan schijnt belastbaarheid te moeten uitgesloten worden. Indien integendeel het vonnis of de overeenkomst de vergoeding vaststelt op basis van een inkomstenberekening, dan schijnt belasting verschuldigd te zijn.

Het is ongelukkig genoeg onmogelijk dit punt nauwkeuriger te omlijnen, daar de voorbereidende werken aan klaarheid te wensen laten, en zij verklaringen bevatten die moeilijk met elkaar verzoenbaar zijn.

Eén punt staat nochtans vast: de termen, die in het vonnis of in de overeenkomst gebruikt worden, om de toekenning van de vergoedingen te verrechtvaardigen, hebben onder fiscaal oogpunt een zeer groot belang; en dit vooral in de gevallen waar een globale vergoeding ex aequo et bono toegekend werd.

De wijze van taksatie is echter verschillend naar gelang de vorm waaronder de vergoeding voor blijvende inkomstenderving zich voordoet:

1. bij renten en pensioenen: hun bedrag wordt gevoegd bij de andere inkomsten van de beneficiaris, en vormt samen met hen de grondslag voor de belasting op de globale inkomsten.

2. bij kapitalen: gedurende zijn gans leven zal de beneficiaris belast worden op basis van de rente, waarin het kapitaal pro fisco dient omgezet te worden en die schommelt tussen 1 % en 5 % van het kapitaal volgens de leeftijd van de belanghebbende.

- 2) Bezoldigden.

- a) Tijdelijke inkomstenderving.

Deze vergoedingen zijn niet belastbaar wegens een vergetelheid van de wetgever. Alhoewel in de loop van de voorbereidende werken, de bedoeling hen te belasten klaar tot uitdrukking kwam, is geen enkele wettekst op hen van toepassing. Zoals het Hof van Cassatie in zijn arrest avn 14 december 1964 (o.a. in R.G.A.R. 1966, 7727) uitdrukkelijk gezegd heeft, zijn zij bijgevolg niet aan belasting onderworpen.

- b) Blijvende inkomstenderving.

Deze vergoedingen zijn belastbaar. Voor hen geldt hetzelfde regime als voor de vergoedingen van dezelfde aard, toegekend aan onafhankelijken.

* * *

Nadat het fiscaal regime van de verschillende soorten schadevergoeding besproken werd, blijft nog een

laatste probleem. Past het, bij het berekenen van de toe te kennen schadevergoeding, rekening te houden met de bruto of met de netto-inkomsten, d.w.z. moeten de inkomsten, vóór of na aftrek van belasting, genomen worden om de inkomstenderving te berekenen?

Volgend onderscheid is noodzakelijk: 1. schadevergoeding toegekend aan een onafhankelijke wegens tijdelijke derving van inkomsten: deze mag berekend worden op basis van de netto-inkomsten, op voorwaarde dat ermee rekening gehouden wordt dat zij onderworpen wordt aan een belasting van 15 %.

2. Schadevergoeding toegekend aan een bezoldigde wegens tijdelijke derving van inkomsten: zij mag berekend worden op basis van het netto-inkomen, vermits in de huidige toestand van de wetgeving, zij aan geen enkele belasting onderworpen is.

3. Schadevergoeding toegekend aan een onafhankelijke of aan een bezoldigde, tot herstel van een blijvende derving van inkomsten: dit is het meest ingewikkelde probleem onder allen. Wegens de complexiteit van de problemen die zich stellen, en in de geest van de wet, vraagt spreker zich af of het niet past rekening te houden met het bruto-inkomen, daar al de andere oplossingen die tot heden door de rechtspraak aanvaard werden, talrijke opwerpingen doen oprijzen.

Als slobbemerking moge onderlijnd dat het nieuwe fiscaal regime kompleks en delikaat is. Zijn toepassing zal ongetwijfeld talrijke fiscale processen met zich meebrengen, wanneer de Administratie van de belastingen deze fiscale hervorming, waarvan de omvang aanzienlijk is, volledig zal geassimileerd hebben.

* * *

De Heer Oud-Stafhouder Ruiters dankte, mede namens de Heer Stafhouder Janssen, door ziekte weerhouden, de bevoegde spreker. Hij wees op de niet-aflatende belangstelling waarmee de uiteenzetting van deze ernstige en moeilijke problemen gevolgd werd. Eigenaardig genoeg werden deze ernstige woorden van de Heer Stafhouder onthaald op algemeen gelach... veroorzaakt door het knallen van de eerste fles schuimwijn, die in het aangrenzend lokaal achter het zware gordijn werd geopend. Wanneer echter kort daarna de Heer Stafhouder de aanwezigen uitnodigde tot de traditionele openingsreceptie, knalde gelijktijdig en nog harder de tweede fles. Zij gaf het signaal tot een nieuwe bui van goed humeur, dat tijdens de ganse receptie mocht voortduren. Waaruit blijkt dat onvoldoende akoestische afscherming zowel goede als minder goede kanten kan vertonen.

Conferentie der Jonge Balie bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde

Op zaterdag 17 december aanstaande zal de Conferentie der Jonge Balie bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde haar jaarlijkse plechtige openingsvergadering houden te 16 uu in het Paleis van Justitie te Dendermonde.

Mr. Willy Truyens zal de openingsrede houden over het onderwerp: Het onroerend beslag, spelbreker tussen voorrechten, hypotheek en faillissement. Na de rede van de openingsredenaar zal er een toespraak gehouden worden door de heer Stafhouder, Willem Melis.

MEDEDELINGEN

Rechterlijke Organisatie - Gent - Luik

In ons nummer 5 van 2 oktober 1966 werd, onder dezelfde titel, de aandacht gevestigd op een parlementaire vraag van een Luiks volksvertegenwoordiger, die opgemerkt had dat het parket van het Hof van beroep te Gent drie bedienden meer telde dan dat te Luik en daarover de Minister van Justitie om uitleg verzocht.

Met waardering voor dergelijke uiting van een scherp gelijkheidsgevoel, werd er dan op gewezen dat het Hof van beroep te Luik, alhoewel in dit rechtsgebied minder inwoners zijn, 50 magistraten heeft, terwijl het Hof van beroep te Gent er maar 39 heeft.

* * *

Het is ons onbekend of de stille wenk om dergelijke ongelijkheid te verhelpen, bij de betrokkene enig resultaat had.

Een ander parlamentslid heeft nochtans de Minister van Justitie de vraag gesteld of de door het «Rechtskundig Weekblad» opgegeven cijfers juist zijn, welk de reden is van de achterstand van Gent op Luik, of die gemotiveerd is en, zo neen, wanneer de geachte Minister denkt aan deze abnormale toestand een einde te maken.

In zijn antwoord verschaft de Minister volgende inlichtingen (Vragen en Antwoorden - Senaat - zitting 1966-67 - nr. 3 blz. 49-50):

«Het aantal magistraten der hoven van beroep werd vastgesteld bij de wet van 3 april 1953, gewijzigd op 10 juni 1955, 27 mei 1957, 20 april 1959, 1 februari 1961, 5 juli 1963 en 24 december 1965.

Het huidig tijdelijk kader geldt slechts tot 31 december 1967.

Uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 3 april 1953 blijkt duidelijk dat enkel het aantal zaken tot grondslag dient voor de vaststelling van het aantal magistraten (wetsontwerp nr. 79 van de zitting 1952-1953 in de Senaat; verslagen nr. 174 op 19 februari 1953 en nr. 226 op 19 maart 1953 in de Senaat).

Dit kader zal herzien worden, hetzij bij de goedkeuring van het Gerechtelijk Wetboek, hetzij op het ogenblik dat het vraagstuk van een nieuwe verlenging van het huidig kader zal rijzen.»

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van het volgend college van het Instituut voor Hygiëne en Sociale Geneeskunde (School voor Volksgezondheid) van de Faculteit der Geneeskunde en der Farmacie: «Diergeneeskunde met betrekking tot de volksgezondheid» (5 u.) (Graad van Geneesheer hygiënist - groep A - Volksgezondheid). (Frans taalregime.)

De aanvragen der kandidaten met curriculum vitae, dienen vóór 31 december 1966, aan de heer Rector van de Universiteit, F.D. Rooseveltlaan 50, te Brussel 5, toegestuurd.

Belgische Liga voor de verdediging van de rechten van de mens

De Belgische Liga voor de verdediging van de rechten van de mens zond aan haar leden hieronderstaand rondschrijven.

* * *

Behoeft België een ombudsman?

De Vlaamse Werkgroep van de «Belgische Liga voor

de Verdediging van de Rechten van de Mens» nodigt haar leden en alle belangstellenden uit op een lunch, gevolgd door een voordracht door de heer A. Vranckx, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent, over het onderwerp «*Behoeft België een ombudsman?*».

In deze tijd, zowel in ons land als bij onze bureaus, loopt er dikwijls iets verkeerd in de verhouding tussen staat en burger. Het is beslist noodzakelijk een oplossing te vinden voor dit steeds dringender wordend probleem. In dit verband wordt dikwijls de «ombudsman», zoals de Skandinavische landen hem kennen, als oplossing vooropgesteld.

Het is niet bevreemdend dat de idee van de ombudsman in Zweden ontstond, het land dat nooit de lijfeigenschap heeft gekend en zeer vroeg in de geschiedenis naar ware democratische bewindvoering streefde. In Zweden is de ombudsman een vertrouwensman van het parlement, die scheidsrechterlijk optreedt tussen de bureaucratie en de enkeling. Ook in Noorwegen is de gedachte die aan dit ambt ten grondslag ligt, het scheppen van een orgaan dat dient om de rechten en de belangen van de individuele burger (de kleine man) te vrijwaren tegen de steeds groeiende publieke administratie.

In ons land heeft senator Lahaye een wetsvoorstel ingediend strekkend tot de oprichting van het ambt van landsprocureur, die ermee belast zou worden de klachten te onderzoeken van Belgische burgers, in verband met handelingen, beslissingen af nalatigheden van de centrale, provinciale of gemeentelijke overheidspersonen.

Professor A. Vranckx, die bij talrijke gelegenheden bewezen heeft dit probleem van zeer nabij te kennen, en die het initiatief nam hierover een wetsontwerp in te dienen, is beslist de aangewezen persoon om op de vraag «*Behoeft België een ombudsman?*» te antwoorden.

De Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens verwacht dat velen deze gelegenheid zullen te baat nemen om Professor Vranckx' belangrijke uiteenzetting te volgen. De uiteenzetting wordt volgens de tradities van de Liga gevolgd door debat.

Deze lunch gaat door op 13 december 1966, te 12.30 u. in het restaurant «La Trattoria», Gulden Vlieslaan 1, te Brussel 6.

Zo U wenst deel te nemen, gelieve uiterlijk op 10 november a.s. de som van 125 fr. te storten op P.R. 7389.61 van de Liga.

Zo U aan de lunch niet kan deelnemen, kan U steeds de voordracht bijwonen; deze zal aanvangen omstreeks 13.15 u.

Voor alle verdere inlichtingen zich wenden tot het secretariaat van de Liga, Gulden Vlieslaan 1, Brussel 6. Telefoon 11.60.88. U kan zich telefonisch tot de Liga wenden op: dinsdag van 8 tot 12.30 u. en van 13.30 tot 16.30 u.; woensdag van 8 tot 1.30 u.; donderdag van 8 tot 10.30 u.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Privaatrecht, jg. 1966, nr. 4 :

Bijdragen over de herziening van het burgerlijk wetboek. Voorwoord van de heer P. Wigny. — Herziening van het Belgisch burgerlijk wetboek? Redactieraad. — Beekhuis J. H., Vorderingen bij het totstandkomen van een nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek. — Terré F., La rénovation du code civil Français.

Tijdschrift voor Notarissen, jg. 1966, nr. 11 :

Vanquickenborne M., Mag de vrouw van de notaris handel drijven?

De Gemeente, jg. 1966, nr. 11 :

Collins L., De leervergunning en het rijbewijs.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jg. 1966, nr. 1 :

Tekst en voorbereidende werkzaamheden van de wet van 15 juli 1966 tot wijziging van het W.I.B.

Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis, jg. 1966, nr. 3 :

Platelle H., Les rentes viagères et le problème de l'endettement à Saint-Amand au XVe siècle. — Vanhemelryck F., Het Brabantse strafrecht en zijn toepassing in de praktijk voornamelijk te Brussel in de XVe eeuw. — Watson A., The Law of Citations and Classical Texts in The Post Classical Period. — Dolezalek G., Neue Handschriftenfunde aus Modena.

Nederlands Juristenblad, jg. 1966, nr. 42 :

Van Bemmelen J. M., Openbare orde en demonstratievrijheid. — Jonker M. E., Identitu of carrier clause II (slot). — Regeling van een voorkeursrecht van gemeenten bij de verkoop van onroerend goed. Voorontwerp van wet. — Royer S., Nogmaals het vereiste «zonder rechtsgrond» in art. 6. 4. 2. 1. van het ontwerp-B.W. — Blackstone W., Het vereiste «zonder rechtsgrond» in art. 6. 4. 2. 1. van het ontwerp-B.W.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jg. 1966, nr. 4927 :

Mörzer Bruyns R.A., Redelijkheid en onteigeningsrecht. — Hollewijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (IV).

nr. 4928 :

Mörzer Bruyns R.A., Redelijkheid en rente-aftrek bij onteigening. — Gerbrandy S., Vertraagd vertoog. — Kollwijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (V).

Ars Aequi jg., 1966, nr. 9 :

Werkgroep o.l.v. Stein P.A., Het arrest Maas- en Waalse Bank I. — Scheltema H.J., Immink en zijn visie op het ontstaan van het overheidsgezag. — Heertje A., Conflicten.

Advokatenblad, jg. 1966, nr. 9 :

Van Werkum H.D., Het winstbegrip. — De Valk W., Coloquium Balie Parijs « Le droit communautaire, droit national ». — Van Raay B.D., Vergoeding kosten van een raadsman bij vrijspraak in een strafzaak.

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, jg. 1966 :

Sauweplanne J.G., Het internationaal privaatrecht in de zaak der AKU-aandelen. — Van Berchel J.J.L., Het ontstaan van het effectenwezen. — Haccoü J.F., De Coöperatie als vraagstuk van discussie. — Van Keulen A., De belastingregeling voor het Koninkrijk (I)

De Gerechtsdeurwaarder, jg. 1966, nr. 10/11 :

Teekens M., Proces-Verbaal van constatering. — Ostendorf C. H., Wat bracht ons de derde dinsdag in september? met ondertekening van Verhagen G. G. M. — Bierman J. R., De toekomst van de deurwaarder (vervolg). — Opgaven deurwaardersexamen 1966. — Verhagen G. G. M., 25-jarig ambtsjubileum A. M. Rozijn.

Studies van de Europese Economische Gemeenschappen, jg. 1966, nr. 3 :

De economische vraagstukken opgeroepen door de concentratie van ondernemingen. — De stimulerende of remmende invloed van het vennootschapsrecht en het belastingrecht op de concentratie van ondernemingen. — Standpunt inzake de toepasbaarheid van de artikelen 85 en 86 op concentraties van ondernemingen.

Bulletin van de E.E.G., jg. 1966, nr. 11 :

Hallstein W., De uitbreiding van de Gemeenschap. — De Economische en politieke verantwoordelijkheid van Europa in de wereld.

Journal des Tribunaux, jg. 1966, nr. 4551 :

Sohier J., Réflexions sur un aspect nouveau de la criminalité (Le vol à l'étage dans les grands magasins).

nr. 4552 :

Beaupain L., La réforme des régimes matrimoniaux.

Revue Pratique du Notariat Belge, jg. 1966 nr. 2524 :

Le 75e anniversaire de la Fédération royale des notaires de Belgique.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat, jg. 1966, nr. 20994 à 20997 :

Jurisprudence.

Mouvement Communal, jg. 1966, nr. 11 :

Collins L., La licence d'apprentissage et le permis de conduire.

Revue de L'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, jg. 1966, nr. 11 :

Wetgeving.

La revue Administrative (Paris), jg. 1966, nr. 113 :

Debré M., Le problème monétaire international. — Boulet L., La notion de fonction administrative. — Thuiller G., Les idées politiques de Claude Tillier.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs), jg. 1966, nr. 39 :

Boré J., La liquidation de l'astriente comminatoire. nr. 40 :

Boré J., La liquidation de l'astreinte comminatoire.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'Etranger, jg. 1966, nr. 5 :

Auby J.M., L'interim. — Gozard G., La supranationalité de la Communauté Economique Européenne. — Vezanis D., Esquisse d'une théorie positive des Droits de l'homme. — Pinet Th., Analyse des textes législatifs et réglementaires (1er Mai, 31 août 1966).

Northwestern University Law Review, jg. 1966, nr. 4 :

Green L., Fifty years of Tort Law Teaching. — Schaefer W. V., Police Interrogation and the Privilege Against Self-Incrimination. — Reilly J. R., Conglomerate Mergers - An Argument for action. — Halle G. A. & Hale R. D., Delineating the Geographic Market: A Problem in Merger Cases.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"